„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 14 (110) БЕЛАСТОК, 6 КРАСАВІКА 1958 г. ГОД III

Прэзідыум ІІ-га З'езду БГ-КТ. З дакладам выступае Аляксандр Давідзюк.

З ІІ З'езду БГ-КТ у Беластоку

30 сакавіка з самай раніцы ў дом ТПП-Р, групкамі і пасобку спяшаліся дэлегаты на З'езд. Ішлі не толькі беларусы. Нярэдка сустрэнеш тут і паляка і рускага, якіх цікавіць культурнае развіццё беларускай нацыянальнай меншасці ў нашай краіне.

Яшчэ да З'езду прысутныя з вялікай цікавасцю аглядалі выстаўку ўзораў беларускіх народных убораў, што была арганізавана ў вестыбюле ТПП-Р. Шмат з прысутных цікавілася беларускай і савецкай літаратурай, таму праз некалькі гадзін у кіёску, адмыслова тут арганізаваным, не засталося зіводнай беларускай кніжкі — усе былі выкуплены.

Каля 11 гадзін вялікая, прыгожа ўдэкараваная зала ТПП-Р была ўжо запоўнена дэлегатамі і гасцямі.

На трыбуну ўзыходзіць старшыня Галоўнага Праўлення БГ-КТ — Аляксандр Давідзюк. Ён у цёплых словах вітае дэлегатаў, гасцей і адкрывае З'езд.

Карэспандэнт «Праўды», А. Лукавец (злева) падчас гутаркі з журналістам «Нівы» — В. Баршчэўскім.

Старшынёй З'езду аднагалосна выбралі Юрку Туронка — старшыню Варшаўскага аддзела БГ-КТ.

Пад апладысментамі ў прэзідыум сядаюць між іншымі прадстаўнік Камісіі па справах нацыянальных меншасцей пры ЦК ПЗПР — Уладыслаў Скшыпчак, дырэктар дэпартамента Міністэрства культуры і штукі — Чслаў Калужны, прадстаўнік Міністэрства ўнутраных спраў — Антоні Ляшкоўскі, старшыня прэзідыума ВРН у Беластоку — Ежы Попко, сакратар КВ ПЗПР у Беластоку — Ян Сенкевіч, пасол на Сейм ПНР — Іван Мацеюк.

Бурнымі апладысментамі дэлегаты прывіталі прадстаўніка пасольства СССР у Польшчы — Б. К. Фёдарава і карэспандэнта «Праўды» — Аляксея Лукаўца.

З дакладам, аб 2-гадовай дзейнасці і перспектывах у далейшай працы Таварыства выступіў Аляксандр Давідзюк (фрагменты даклада друкуем у іншым месцы).

Пасля даклада вывязаліся вельмі ажыўлены спрэчкі.

Старшыня прэзідыума ВРН — Ежы Попко, выступаючы сказаў:

— Хачу Вас запэўніць, што Прэзідыум ВРН прыложыць усе намаганні, каб стварыць адпаведныя ўмовы для далейшай дзейнасці Таварыства. Мы думаем, што Таварыства сваёй дзейнасцю ў значнай ступені прычыніцца да поўнай ліквідацыі гаспадарчай і культурнай адсталасці беларускага насельніцтва на нашай Беласточчыне.

Далей з прывітальнымі прамовамі выступілі прадстаўнікі украінскай, рускай і літоўскай нацыянальных меншасцей. Усе яны выказалі шчырае жаданне нагадзіць больш цесную сувязь і супрацоўніцтва паміж таварыствамі нацыянальных меншасцей у Польшчы.

Найбольш дыскутанты гаварылі аб справе належнага развіцця беларускай асветы ў Польшчы.

Многія дэлегаты ў сваіх выступленнях дамагаліся арганізавання большай колькасці сярэдніх беларускіх школ. Існуючыя на Беласточчыне 2 беларускія ліцэі ў Бельску і Гайнаўцы не могуць забяспечыць месцы ўсім беларускім дзецям, якія заканчваюць пачатковыя школы.

Як вынікла з дыскусіі, на Беласточчыне таксама неабходнымі з'яўляюцца беларускія прафесіянальныя школы, якія рыхтавалі-б кадры беларускіх спецыялістаў, без якіх немагчыма ліквідаваць гаспадарчую адсталасць на беларускіх вёсках Беласточчыны.

Трэба сказаць, што вельмі актыўнымі на З'ездзе былі нашыя беларускія настаўнікі. Іменна падалі шмат вельмі цікавых і слушных прапаноў адносна працы Таварыства ў галіне развіцця беларускай асветы.

Шмат увагі адводзілася на З'ездзе эканамічным справам.

— Усё яшчэ наша беларуская вёска, — гаварыў Рыгор Семешка, селянін з Райкаў у Бельскім павеце, — жыве як за таго цара Бомка, калі зямля была тонка. Вёскі нашыя так цесна забудаваныя, што проста хата на хату, клуня на клуню ўлазяць. У выпадку пажару, дык проста немагчыма ратаваць — усё згарыць. Так ужо неаднойчы было ў нас у Райках. Парэзана зямля на вузенькія пасачкі не дае магчымасці па-новаму, сапраўды па-гаспадарску, жыць нашаму селяніну.

Калі Таварыства больш будзе цікавіцца справамі гаспадарчага развіцця занядбалых нашых вёсак, — закончыў Рыгор Семешка, дык несумненна, беларускае сялянства заўсёды дасць яму ўсебаковую падтрымку.

Дыскутанты выказалі неабходнасць арганізаваць пры ГП. БГ-КТ эканамічную камісію, якая-б у далейшай працы Таварыства занялася справамі гаспадарчага развіцця беларускай вёскі.

Дэлегаты гаварылі таксама аб неабходнасці ўмацавання сувязей з БССР, аб арганізаванні экскурсіі ў БССР, аб тым, што трэба часцей абменьвацца дэлегацыямі. Усё гэта дапаможа нам лепш пазнаёміцца з жыццём нашых братоў у Савецкім Саюзе і будзе садзейнічаць умацаванню дружбы паміж нашымі краінамі.

Спрэчкі былі ажыўленыя. Яны далі шмат вельмі цікавых, патрэбных прапаноў і заўваг адносна далейшай працы нашага Таварыства. Нажаль у спрэчках выступіла толькі 20 дэлегатаў. Патрэбна было абмежаваць час паасобнага дыскутанта да 10 мінут. 15 дэлегатаў не магло зусім выступаць, таму, што ўжо не было часу.

Дэлегаты выбіраюць новае Галоўнае Праўленне БГ-КТ.

Пасля спрэчак З'езд зацвердзіў папраўкі, унесеныя ў статут БГ-КТ, прыняў ідэйна-праграмную дэкларацыю, пасля чаго адбыліся выбары членаў Галоўнага Праўлення БГ-КТ. (Спісак нованыбраных членаў Галоўнага Праўлення і членаў прэзідыума ГП — змяшчаем на стар. 3)

На заканчэнне З'езду адбылася багатая мастацкая частка. Выступалі: Беларускі хор ГП БГ-КТ пад кіраўніцтвам Галены Зюлкоўскай, танцавальны калектыў, пад кіраўніцтвам Тацяны Гіжэўскай, Гарадоцкі драмгуртoк пад кіраўніцтвам Алеся Дзерманскага, Гарадоцкае трыё пад кіраўніцтвам Ніны Мушынскай і трыё Варшаўскіх студэнтаў.

Трэба падкрэсліць, што новы кіраўнік хору — Галена Зюлкоўская за кароткі перыяд працы з хорам, падняла яго на высокі мастацкі ўзровень. Выступленне хору было прынята энтузіястычна.

Асаблівай увагі заслугоўвае і Гарадоцкі драмгуртoк, які даў пастаноўку аднаактавай п'есы К. Крапівы пад загалоўкам «Валодзін гальштук».

Трыё з Гарадка таксама ўсім спадабалася. Таксама і трыё Варшаўскіх студэнтаў выпала не кепска, асабліва Коля Валкавыцкі, які прыгожа выканаў пры помачы гітары, лірычную песню, да якой напісаў словы і музыку.

В. БАРШЧЭЎСКІ.

Выступае хор ГП БГ-КТ пад кіраўніцтвам Галены Зюлкоўскай.

Чытачам, якія святкуюць Вялікдзень па-новаму стылю, складаем сардэчныя, святочныя пажаданні.

Рэдакцыя

СССР спыняе доследы з нуклеарнай зброяй

На пасяджэнні Вярхоўнага Совета СССР прынята рашэнне Совецкага ўрада абаднабаковым спыненні Совецкім Саюзам доследаў з атамнай і вадароднай зброяй. Вярхоўны Совет пастанавіў звярнуцца з пасланнем да Кангрэса ЗША і парламентаў Вялікабрытаніі і іншых краін. У пасланні Совецкі Саюз заклікае гэтыя дзяржавы падтрымаць яго ініцыятыву. Вярхоўны Совет аднагалосна зацвердзіў новы склад урада прадстаўлены М. С. Хрушчовым. Ф. Казлоў і А. Мікаян назначаны першымі намеснікамі старшыні Совета Міністраў, а намеснікамі назначаны: А. Касыгін, А. Засядка, І. Кузьмін і Д. Усцінаў. І. Кузьмін назначаны таксама старшынёю Дзяржаўнай Камісіі планавання СССР.

Міністрамі назначаны: А. Грамыка — міністрам замежных спраў, Р. Маліноўскі — міністрам нацыянальнай абароны, А. Звераў—міністрам фінансаў, Н. Дураў — міністрам унутраных спраў, У. Кабанаў — міністрам замежнага гандлю, Н. Міхайлаў — міністрам культуры, М. Каўрыгін — міністрам аховы здароўя і В. Мацкевіч — міністрам сельскай гаспадаркі.

Н. Булганін назначаны старшынёю праўлення Дзяржаўнага банка СССР.

Міжнародны агляд

ПЕРШАЯ СЕСІЯ ВЯРХОУНАГА СОВЕТА СССР

27 сакавіка адкрылася першая сесія Вярхоўнага Совета СССР пятага склікання. Сесія выбрала Прэзідыум Вярхоўнага Совета. Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР зноў выбраны К. Е. Варашылаў.

СЕСІЯ БЮРО СУСВЕТНАГА СОВЕТА МІРУ

З 22-га да 25-га сакавіка ў Дэлі (Індыя) праходзіла сесія Бюро Сусветнага совета міру, у якой прымалі ўдзел прадстаўнікі 29-ці краін. Бюро вырашыла склікаць Сусветны кангрэс народаў за раззбраенне і мірнае суіснаванне, які будзе праходзіць з 16-га да 22-га ліпеня гэтага года ў Стакгольме.

ІНДАНЕЗІЙСКІ НАРОД ПРАТЭСТУЕ

У Інданезіі пашыраюцца пратэсты супроць умяшання СЕАТО ва ўнутраныя справы Інданезіі. У амерыканскае пасольства ў Джакарце ідуць лісты з патрабаваннем распусціць СЕАТО і з пратэстамі супроць умяшання ЗША ва ўнутраныя справы Інданезіі. У сувязі з тым, што ЗША прапанавалі пасланіць сваі дэсантныя войскі ў Паканбару (цэнтр нафтаноснага раёна на Суматры), жыхары Джакарты арганізавалі дэманстрацыю пратэста перад будынкам пасольства ЗША.

Удзельнікі дэманстрацыі рашуча асудзілі спробы ЗША умяшацца ва ўнутраныя справы Інданезіі

АНГЛІЙСКІ НАРОД ПАТРАБУЕ ЛІКВІДАЦЫІ АМЕРЫКАНСКІХ ВАЕННЫХ БАЗ

26 сакавіка англійскі парламент наведалі шматлікія прадстаўнікі профсаюзаў рабочых аўтамабільнай прамысловасці, чыгуначнікаў, электрыкаў, мебельшчыкаў, судаўнікоў і машынабудаўнікоў. Ад імя 500 тысяч рабочых Лонданскага раёна яны патрабавалі неадкладнага склікання нарады на вышэйшым узроўні і выказалі рэзкі пратэст супроць палётаў над Англіяй амерыканскіх атамных бамбардзіроўшчыкаў, супроць стварэння ваенных баз амерыканскай ваеннай зброі.

ЗМЕНЫ У ПАЛІТЫЦЫ САУДЫЙСКАЙ АРАВІІ

Вялікія змены адбываюцца ў палітыцы Саўдыйскай Аравіі. Некалькі тыдняў таму назад кароль Сауд спецыяльна выданым дэкрэтам паставіў свайго брата, Эміра Фейсаля, на пост прэм'ера, міністра замежных спраў, міністра фінансаў, міністра ўнутраных спраў, тым самым цалкам аддаў яму ўладу ў краіне. У той час, як кароль Сауд з'яўляецца прыхільнікам палітыкі ЗША, яго брат Фейсаль сімпатызуе Аб'еднанай Арабскай Рэспубліцы. Маючы поўную ўладу ў сваіх руках, Фейсаль пасылае свайго брата, караля Сауда, у Аўстрыю на лячэнне. Гэта значыць, што ў хуткім часе кароль Саул можа быць пазбаўлены ўлады і павінен будзе адказацца ад трона.

УЛ. Л

Шырэй разгарнуць грамадска-культурную працу

(З ДАКЛАДА СТАРШЫНІ ГП БГ-КТ АЛЯКСАНДРА ДАВІДЗЮКА).

На пачатку старшыня падкрэсліў усю важнасць стварэння пры Цэнтральным Камітэце Польскай Аб'еднанай Рабочай партыі, Цэнтральнай і Ваяводскіх Камісій па справах нацыянальных меншасцей, далей гаварыў аб Ленінскай нацыянальнай палітыцы, якой кіруецца Польская Аб'едначая Рабочая партыя, і якая стварае магчымасці шырокага развіцця грамадска - культурнай дзейнасці беларускага насельніцтва ў Польшчы.

У дакладзе гаворыцца: — «Пролетарскі інтэрнацыяналізм, вучыць ленінізм, немагчымы без любві да свайго народа, таксама, як патрыятызм немагчымы без інтэрнацыяналізма, без баявой салідарнасці з працоўнымі іншых нацый і краін».

«Беларускі народ на працягу шматвяковай сваёй гісторыі даваў многія прыклады гераічнай, непрымірымай барацьбы за социяльнае і нацыянальнае вызваленне. Лепшыя сыны нашага народа, якіх светлым вобразам з'яўляецца вялікі рэвалюцыянер — дэмакрат, Кастусь Каліноўскі, заўсёды сталі ў першых радах барацьбітоў за социяльны прагрэс, за нацыянальную роўнапраўнасць паміж народамі. За ажыццяўленне светлых прынцыпаў социяльнай і нацыянальнай справядлівасці змагаліся нашы бацькі і браты з санацыяй і гітлераўскім фашызмам. У гэтай барацьбе, у барацьбе за социялізм, за новы, справядлівы грамадскі лад мы ішлі плячо ў плячо з прагрэсіўнымі сіламі польскага, рускага і іншых народаў».

Далей падкрэсліваецца, што толькі ва ўмовах народна - дэмакратычнай улады мы, беларусы, атрымалі магчымасць усебаковага развіцця сваёй нацыянальнай эканомікі і культуры.

АРГАНІЗАЦЫЙНАЯ ПРАЦА

«Прыступаючы да ацэнкі працы Таварыства за мінулыя два гады, трэба звярнуць увагу на цяжкія ўмовы яго дзейнасці — сказаў дакладчык. — Гэтыя цяжкасці вынікалі з многіх прычын. Пакліканае да жыцця два гады таму назад, нашае Таварыства, ставіла яшчэ першыя крокі. Людзі, якія прыступілі да працы ў Таварыстве не мелі дастатковага вопыту ў такой працы, а таксама не было яшчэ выпрацаванай канкрэтнай праграмы дзейнасці Таварыства».

У далейшым звяртаецца ўвагу на той факт, што ў складзе Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства знайшлося шмат людзей выпадковых.

« На сённяшні дзень — гаворыцца ў дакладзе — маем 42 гурткі Таварыства. З гэтага ліку ў Гайнаўскім павеце — 14, у Бельскім — 12, у Сакольскім — 5, у Семятыцкім — 5, у Беластоцкім — 4, ў горадзе Беластоку — 1 і ў Шчэціне — 1. Як бачым, агульная колькасць гурткоў — невялікая. Нажаль большасць гэтых гурткоў існуе толькі фармальна — не праяўляе ніякай дзейнасці. Таму неабходнай справай з'яўляецца актывізацыя існуючых гурткоў Таварыства і паўставанне новых. Трэба дабіцца, каб у кожнай беларускай вёсцы саргаінізаваўся гурток Таварыства. Прычынай дагэтуляшняй слабай працы гурткоў з'яўляецца адсутнасць канкрэтных заданняў для гурткоў, часта гурткі Таварыства не ведаюць, чым яны маюць займацца. А ёсць шмат працы для іх у беларускіх вёсках. Апрача арганізацыі культурнага жыцця, гурткі павінны актыўна ўключыцца і ў гаспадарчае жыццё сваёй вёскі. Асабліва многа перспектыў у гэтай працы ствараюць пастановы XI Пленума нашай партыі, у якіх звяртаецца вялікую ўвагу на ўзняццё эканамічнага ўзроўню нашай краіны. У ажыццяўленні пастаўленай мэты можам дапамагчы, арганізуючы вытворчыя кааператывы і хатнюю вытворчасць, не гаворачы ўжо аб тым, што з гэтага магло-б мець непасрэдную карысць таксама і нашае Таварыства. З-пад нашай увагі не павінна выйсці нічога, што прычыніцца да ўзняцця культурнага і эканамічнага ўзроўню насельніцтва, да пабудовы разам з польскім народам лепшай будучыні ў нашай краіне».

Шмат лепш прадстаўляецца справа з беларускімі самадзейнымі мастацкімі гурткамі, якіх у сучасны момант ёсць 41 — з чаго толькі ў Гайнаўскім павеце — 18, а ў Бельскім — 10. У арганізаванні гэтых гурткоў, вялікую ролю адыгралі беларускія настаўнікі.

СПРАВЫ АСВЕТЫ

«Надзвычай вялікае значэнне ў развіцці культурнай працы сярод беларускага насельніцтва — гаворыцца ў дакладзе — адыгрывае асвета. Аднак і тут маюцца сур'ёзныя недахопы. Напрыклад: у Беларускім ліцэі ў Гайнаўцы ў гэтым навучальным годзе не выкарысталася 50 прац. вольных месц».

Маем на Беласточчыне 49 школ з беларускай мовай навучання: — 26 школ у Гайнаўскім павеце і 23 — у Бельскім. У школах іншых паветаў беларуская мова навучаецца толькі як прадмет. Такіх школ на Беласточ-

(Працяг на стар. 3).

У арбіце атамнай палітыкі

Нядаўняе рашэнне заходнегерманскага Бундэстага аб ўзбраенні бундэсвера атамнай зброяй выклікала трывогу і сур'ёзнае хваляванне народаў свету за лёс чалавецтва. Гісторыя ўзбраення германскіх мілітарыстаў як-бы паўтараецца. Першая сусветная вайна, якую распачала Германія, прынесла чалавецтву страшэнныя бедствы. Аднак пасля паражэння прускіх авантурыстаў вырашана было забараніць узбраенне Германіі. Забараненне гэтае знялі тыя-ж капіталістычныя краіны, якія яго ўстанаўлівалі. Вынікам гэтага была другая сусветная вайна, якая прынесла яшчэ больш ахвяр. Пасля паражэння гітлераўскай Германіі зноў было вырашана забараніць узбраенне гэтай краіны. Але вось ФРГ пры падтрымцы заходнееўрапейскіх дзяржаў, і перш за ўсё ЗША, зноў увайшла ў арбіту ўзбраенняў, на гэты раз ядзернай і ракетнай зброяй.

Як заявіў у Бундэстагу канцлер Адэнауэр, усе пытанні, стаяўшыя на парадку дня, зводзіліся да аднаго: «Павінны мы заставацца ў НАТО, ці не?» Прыхільнасць да атлантыцкага курса, удзел у гонцы ядзернага ўзбраення і ў падрыхтоўцы ракетна - атамных баз — вось што асабліва займае цяпер правячыя колы Заходняй Германіі.

Партыі ўрадавай большасці (ХДС) ХСС, «Нямецкая партыя») навязалі Бундэстагу рэзалюцыю, якая адобрыла ўзбраенне заходнегерманскага бундэсвера атамнай зброяй у адпаведнасці з агрэсіўнымі стратэгічнымі планамі Атлантычнага блоку. Гутарка ідзе не толькі аб аснашчэнні атамнай зброяй заходнегерманскай арміі, але і аб размеркаванні на тэрыторыі ФГР амерыканскіх ракетных баз.

У ходзе дэбатаў у Бундэстагу прадстаўнікі апазіцыйных партый (Социял-дэмакратычная партыя, Свабодная дэмакратычная партыя) указвалі на гібельны характар палітычнага курса, які праводзіць Заходняя Германія ў сучасны момант. Прадстаўнікі апазіцыі патрабавалі адхілення атамнага ўзбраення ФРГ і падтрымкі плана стварэння ў Цэнтральнай Еўропе безатамнай зоны. Дэпутаты ад СДПГ і СДП выступалі за абмеркаванне пытання аб мірным дагаворы з Германіяй, заключэнне якога садзейнічала-б дасягненню германскага адзінства. Рашэнне-ж аб узбраенні бундэсвера атамнай зброяй адкладвае пытанне аб адзінстве Германіі на невызначаны час. Таму дэбаты ў Бундэстагу яшчэ лепш паказалі, што правячыя колы ФРГ вядуць палітыку, якая робіць усё новыя і новыя перашкоды на шляху да ўз'еднання Германіі. Гэта добра зразумелі апазіцыйныя партыі, таму супрацьпаставіліся палітыцы атамнага ўзбраення. Яны бачаць падтрымку грамадскасці Заходняй Германіі, якая не забылася яшчэ аб другой сусветнай вайне. Праведзенае нядаўна апытанне грамадскай думкі паказала, што больш 80-ці працэнтаў германскага народа супроць рашэння, якое асуджае краіну на знішчэнне ў першую-ж хвіліну вайны і яшчэ больш перашкаджае ўз'яднанню Германіі ва ўмовах міру.

Рашэнне Бундэстага аб узбраенні заходнееўрапейскай арміі атамнай зброяй выклікала сур'ёзнае занепакоенне ў суседзей Германіі, у тым ліку сярод грамадскасці нашай краіны. Мы вельмі добра помнім злачынствы гітлераўскай арміі на тэрыторыі Польшчы. Яшчэ сёння можам бачыць разбурэнні ў Варшаве і іншых гарадах. Яшчэ не зажылі крывавыя раны, пакінутыя гітлераўцамі ў Польшчы і іншых краінах. Многія з катаў засталіся цэлымі і здаровымі, знайшлі новых гаспадароў, на гэты раз за акіянам. Яны зноў стаяць на чале заходнегерманскай арміі, на чале дзяржавы, яны зрабілі рашэнне аб узбраенні ФРГ атамнай зброяй. Нашто гэта ім? Сёння гэта ўжо не выклікае сумненняў — каб зноў абвясціць «Дранг нах остэн», каб аднавіць «вялікую Германію».

У першую чаргу грамадскасць Заходняй Германіі павінна даць рашучы адказ рашэнню Бундэстага. Ужо у сучасны момант больш 4-ох мільёнаў членаў заходнегерманскіх профсаюзаў выступіла супроць рашэння аб узбраенні арміі атамнай зброяй. Апазіцыйныя партыі выступілі з патрабаваннем адстаўкі ўрада Адэнаўэра.

Такім чынам, па думцы палітычных наглядальнікаў, у Бундэстагу маральнае паражэнне пацярпеў іменна афіцыяльны курс на гонку ўзбраенняў. Патрабаванне адказу ад атамнага ўзбраення і іншаземных атамна - ракетных баз становіцца ў Заходняй Германіі патрабаваннем большасці насельніцтва.

УЛАДЗІМІР ЛЕБЯДЗІНСКІ

© PDF: Kamunikat.org 2022
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2022

Шырэй разгарнуць грамадска-культурную працу

(З даклада старшыні ГП БГ-КТ Аляксандра Давідзюка)

(Працяг са стар. 2)

чыне маем 116, з таго ліку ў Гайнаўскім павеце — 41, у Беластоцкім — 31, у Бельскім — 22, у Сакольскім — 14 і ў Семятыцкім — 8. Агулам, у пачатковых школах беларускай мове вучыцца 8.861 вучняў.

ШТО ТРЭБА РАБІЦЬ?

«Зыходзячы з патрэб беларускага насельніцтва Беларускае грамадска - культурнае таварыства павінна:

1) У галіне палітычнай працы — усю сваю дзейнасць накіраваць у напрамку ўмацавання народна - дэмакратычнай улады ў Польшчы. Уся дзейнасць павінна служыць справе соцыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне. БГ-КТ павінна выхоўваць беларускае грамадства ў духу пралетарскага інтэрнацыяналізма, у духу глыбейшага азнаямлення беларускага насельніцтва з традыцыямі рэвалюцыйнай барацьбы беларускага і польскага народаў. Неабходна разгарнуць сістэматычную працу ў галіне азнаямлення беларускага насельніцтва ў Польшчы з дасягненнямі гаспадарчага і культурнага жыцця братняй Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Патрэбна праводзіць шырокую растлумачальную работу аб палітыцы Польскай Аб'еднанай Рабочай партыі і польскага ўрада ў адносінах да нацыянальных меншасцей. Аднак трэба быць пільным на праявы беларускага нацыяналізма.

Беларускае грамадска-культурнае таварыства павінна падтрымліваць і развіваць дружнае супрацоўніцтва з братнімі таварыствамі ўсіх нацыянальных меншасцей.

2) У галіне эканамічна - грамадскай дзейнасці — неабходна глыбей зацікавіцца гаспадарчым развіццём раёнаў Беласточчыны, у якіх пражываюць беларусы. Тут трэба, між іншым, дакладна вывучаць таксама мясцовыя эканамічныя рэзервы і садзейнічаць іх лепшаму выкарыстанню. Інспіраваць адпаведныя ўлады дзеля развіцця кааператыўнага руху.

БГ-КТ павінна шырэй чым дагэтуль заняцца арганізаваннем уласнай гаспадарчай дзейнасці з мэтай забеспячэння сабе матэрыяльнай базы.

У ГАЛІНЕ АСВЕТЫ

Мэтай БГ-КТ з'яўляецца каб у кожнай беларускай вёсцы, дзе яшчэ няма беларускіх школ беларуская мова выкладалася як абавязковы прадмет. У сувязі з гэтым БГ-КТ павінна абавязкова супрацоўнічаць з асветнымі ўладамі, а таксама праводзіць шырокую ўсведамляючую працу сярод бацькоў.

БГ-КТ павінна садзейнічаць правільнай кадравой палітыцы ў галіне асветы, праяўляць канкрэтнае зацікаўленне ўмовамі працы беларускіх школ і настаўнікаў, а таксама звяртаць увагу на ўзровень працы школ.

БГ-КТ павінна развіваць іншыя формы народнай асветы, як курсы беларускай мовы для насельніцтва, народныя універсітэты. Павінна ўсебакова прывіваць любоў і пашану да беларускай мовы. БГ-КТ павінна цікавіцца, таксама, арганізаваннем урокаў беларускай мовы ў прафесіянальных і іншых школах, дзе навучаюцца беларускія дзеці.

Абавязкам БГ-КТ з'яўляецца пастаянная ўвага росту кадраў высокакваліфікаваных спецыялістаў. У сувязі з тым БГ-КТ павінна цесна супрацоўнічаць з Міністэрствам Вышэйшых навучальных установаў і іншымі ўстановамі з мэтай забеспячэння адпаведных умоў для павялічэння кадраў па беларускай філалогіі, як і іншых спецыяльнасцях.

БГ-КТ павінна праяўляць максімальную зацікаўленасць справе друку і распаўсюджвання падручнікаў для беларускіх школ, а таксама ўстанаўленню падынспектараў школ ведаючых беларускую мову.

Справа беларускай асветы з'яўляецца на сучасным этапе асноўным у працы БГ-КТ.

У ГАЛІНЕ НАВУКІ

БГ-КТ павінна пашыраць і ўмацоўваць творчыя сувязі з адпаведнымі спецыялістамі розных галін ведаў, якія датычаць беларускай мовы і літаратуры, гісторыі, геаграфіі, эканомікі, культуры і мастацтва і г. д. БГ-КТ павінна ствараць названым спецыялістам умовы ўключыцца ці садзейнічаць у працы Таварыства замест антыінтэлігенцкіх праяваў, якія пакутавалі ў адносінах да гэтай працы ў некаторай часткі нашых адказных працаўнікоў.

Лічыць важнай і тэрміновай справай вывучанне гісторыі беларускага насельніцтва ў Польшчы, гісторыю партызанскай барацьбы беларускага насельніцтва супраць гітлераўскіх захопнікаў, ахова памятнікаў нашай гісторыі і гд.

У ГАЛІНЕ ВЫДАВЕЦКАЙ

БГ-КТ павінна і далей прыкладаць намаганні да павышэння ўзроўню і распаўсюджвання «Нівы». Акрамя таго выключна важнай справай з'яўляецца арганізаванне выдавецтва, якое занялося-б выдаваннем беларускай мастацкай, дзіцячай і папулярнай літаратуры.

БГ-КТ павінна прылажыць старанні да арганізавання выпуску беларускага грамадска - палітычнага і літаратурнага часопіса (месячніка або квартальніка) у Польшчы.

У ГАЛІНЕ КУЛЬТУРЫ

БГ-КТ павінна разгарнуць шырэйшую працу ў галіне стварэння кадры работнікаў культуры, якія-б ведалі спецыфіку працы сярод беларускага насельніцтва (інструктараў дамоў культуры, бібліятэкараў і гд.). Абавязкам БГ-КТ з'яўляецца ў значнай меры больш чым дагэтуль развіваць канкрэтныя матэрыяльныя ўмовы для дзейнасці беларускіх гурткоў мастацкай самадзейнасці на вёсках. БГ-КТ не павінна праяўляць празмернага дырыжыравання працай гэтых гурткоў гэта магло-б абмежаваць іх ініцыятыву. Агульна яно аднак павінна кіраваць працай гурткоў, павінна накіроўваць працу гурткоў у акрэсленым мастацкім і ідэйным напрамку.

Важным напрамкам дзейнасці БГ-КТ у галіне культуры з'яўляецца шырокае распаўсюджванне беларускай мастацкай літаратуры і беларускіх савецкіх часопісаў. У сувязі з гэтым БГ-КТ павінна зацясніць супрацоўніцтва з прадпрыемствам «Рух» і «Дом Кнігі», каб як найбольшая колькасць кніжак і часопісаў папала пад беларускую страху.

БГ-КТ павінна прылажыць намаганні да стварэння беларускага тэатра ў Беластоку і беларускага рэгіянальнага музея ў Белавежы. БГ-КТ павінна наладзіць цеснае супрацоўніцтва з прадпрыемствам «Польске Радыё» з мэтай арганізавання радыёперадач на беларускай мове ў Беластоку і тых мясцовасцях, дзе пражывае беларускае насельніцтва. БГ-КТ павінна аказаць дапамогу ў забеспячэнні радыёперадач на беларускай мове неабходнымі матэрыяламі і падабраць адпаведную кадру на гэтым полі дзейнасці.

Беларускае грамадска-культурнае таварыства павінна праявіць значна больш зацікаўлення праблемамі беларускага насельніцтва, пражываючага на Заходніх Землях. Неабходна ўмацаваць Аддзел у Шчэціне, а таксама пашырыць дзейнасць Таварыства на іншыя раёны (Ольштынскае, Уроцлаўскае, Зялёна - Гурскае і іншыя ваяводствы). Галоўнае Праўленне павінна аказваць беларусам на Заходніх Землях асаблівую дапамогу, улічваючы спецыфіку іх асяроддзя і ўмовы арганізацыйнай працы.

МЕТАДЫ АРГАНІЗАЦЫЙНАЙ ПРАЦЫ

Існуючая арганізацыйная структура Таварыства на аддзелы і гурткі, на наш погляд, з'яўляецца правільнай. Неабходна як найхутчэй запэўніць сродкі актывізацыі аддзелаў і гурткоў.

Лічым, што актывізацыя аддзелаў і гурткоў Таварыства павінна ісці не шляхам камандавання зверху, а апірацца на агульным палітычным і метадалагічным кіраўніцтве, пры адначасовым, як найшырэйшым забяспечванні матэрыяламі і іншымі сродкамі, неабходнымі для развіцця дзейнасці гурткоў. Такі метад будзе выклікаць зацікаўленне да працы і разбуджаць ініцыятыву ў актыве. Роля Галоўнага Праўлення павінна абмяжоўвацца да фактычнага кіраўніцтва працай усіх аддзелаў і гурткоў. Таму важнай справай з'яўляецца пакліканне да жыцця Беластоцкага Аддзела БГ-КТ, што несумненна будзе садзейнічаць палягчэнню працы Галоўнага Праўлення.

Стыль працы Галоўнага Праўлення трэба абавязкова неадкладна змяніць. Трэба раз назаўсёды пакончыць з бюракратызмам, які праяўляецца ў дагэтуляшняй працы Г. П. Галоўнае Праўленне толькі тады будзе паспяхова выконваць свае заданні, калі будзе апірацца і супрацоўнічаць з шырокім актывам Таварыства. Неабходна, як найхутчэй распачаць сапраўднае супрацоўніцтва з настаўнікамі, беларускай інтэлігенцыяй.

Абавязкам Прэзідыума Галоўнага Праўлення з'яўляецца, безумоўна, ажыццяўленне пастаноў З'ездаў і Пленумаў Таварыства, так як, яны з'яўляюцца вярхоўнай уладай Прэзідыума ГП. Прэзідыум Галоўнага Праўлення абавязкова павінен працаваць згодна са статутам БГ-КТ і не дапускаць да парушэння яго. Працу Прэзідыума Г. П. павінна характарызаваць поўная калегіяльнасць. Трэба раз назаўсёды пакончыць з праявамі самаволі ігнаранцтва рашэнняў Пленумаў БГ-КТ, што дагэтуль, на жаль, часта сустракалася.

Нававыбранае Галоўнае Праўленне БГ-КТ.

Галоўнае Праўленне

Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы

выбранае II-ім Краёвым З'ездам БГ-КТ 30 сакавіка 1958 г.

1) Яхім Алексін
2) Язэп Альшэўскі
3) Уладзімір Аніська
4) Міхась Артышэвіч
5) Уладзімір Арцямюк
6) Пятро Бадавец
7) Георгі Валкавыцкі
8) Мікола Гайдук
9) Алесь Грэсь
10) Аляксандр Давідзюк
11) Макар Дземяновіч
12) Алесь Дзярманскі
13) Мікола Калядка
14) Васіль Кардзюкевіч
15) Уладзімір Карпенюк
16) Яраслаў Кастыцэвіч
17) Піліп Кізевіч
18) Сяргей Крэйза
19) Якуб Куршэль
20) Уладзімір Кучынскі
21) Віктар Лабкоўскі
22) Васіль Літвінчык
23) Кастусь Майсеня
24) Лявон Майсеюк
25) Янка Мацеюк
26) Міхась Насовіч
27) Барыс Нікіцюк
28) Янка Палоцкі
29) Мікола Парфенюк
30) Мікола Перута
31) Пятро Пятручук
32) Уладзімір Пучынскі
33) Янка Рубчэўскі
34) Максім Рудчык
35) Васіль Сайнота
36) Мікола Самоцік
37) Рыгор Скарынкевіч
38) Уладзімір Станкевіч
39) Люба Сыч
40) Мікола Тарасевіч
41) Анастасія Тропак
42) Юры Туронак
43) Кастусь Хлябіч
44) Віктар Швед
45) Сямён Шыманюк

СКЛАД

Прэзідыума Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска — культурнага таварыства, выбранага на пленарным пасяджэнні ГП БГ-КТ 30 сакавіка 1958 г.

1) Уладзімір Станкевіч — старшыня
2) Аляксандр Давідзюк — намеснік старшыні
3) Піліп Кізевіч — намеснік старшыні
4) Віктар Швед — сакратар
5) Георгі Валкавыцкі — член прэзідыума
6) Васіль Літвінчык ,,
7) Кастусь Майсеня — ,,
8) Мікола Тарасевіч ,,
9) Юры Туронак — ,,

Рэвізійная камісія ГП БГ-КТ

1) Фёдар Галёнка — старшыня
2) Юры Артышэвіч — намеснік старшыні
3) Аляксандр Кунах — сакратар.
4) Віктар Астравецкі — член.
5) Сямён Кузьмін — член

Фінансавыя справы вёскі

— XI Пленум нашай партыі вырашыў вельмі важныя справы, звязаныя з прамысловасцю, з прадпрыемствамі і установамі. У пастановах Пленума гаворыцца аб неабходнасці паляпшэння дысцыпліны працы ў прадпрыемствах, аб неабходнасці скарачэння залішней працоўнай сілы і аб іншых важных справах для нашага грамадства.

Партыя наша заклікае рабочых і сялян да пачуцця большай адказнасці за сваю працу, да лепшага служэння свайму народу, дзяржаве, да сумленнага выконвання сваіх абавязкаў. А з выконваннем гэтых абавязкаў перад дзяржавай, асабліва на вёсцы, не найлепш справа маецца. Многія сяляне абыякава адносяцца да абавязкавых паставак збожжа, бульбы, мяса, да сплачвання грашовых падаткаў. Грашовыя задоўжанасці самай Беласточчыны за два мінулыя гады складаюць лік 460.790.920 зл.. Апроч таго сяляне Беласточчыны не прадалі дзяржаве належных 34.328 тон бульбы, 22.582 тон збожжа і 5.009 тон мяса. Калі-б гэтыя прадукты пералічыць на грошы, дык атрымалася-б сума, прыблізна, 66.537.160 зл. Такім парадкам сяляне Беласточчыны за два гады не аддалі дзяржаве больш як поўмільярда злотых.

У 1957 годзе сяляне прадалі дзяржаве прадуктаў на 1.637.272.300 зл. Значыцца, толькі дзяржава за закупленыя ад сялян прадукты заплаціла амаль у два разы большую суму, чым складае залегласць, якой сяляне не заплацілі за два апошнія гады.

Кожнаму вядома, што шмат сваіх прадуктаў яны прадаюць на вольным рынку. Апрача таго, многія сяляне маюць не малыя даходы са сваіх лясоў і з усялякіх заробкаў, ды і прадуктыўнасць гаспадарак павялічылася, бо цяпер селянін больш зацікаўлены ў тым, чым у мінулыя, культавыя гады ў сельскагаспадарчай палітыцы. Зрэшты, наша дзяржава штогод дае сялянству значныя грашовыя сумы на развіццё і патрэбы сельскай гаспадаркі. У мінулым годзе сяляне атрымалі ад дзяржавы 67 мільёнаў зл. кароткатэрміновых і доўгатэрміновых пазык, а да таго беластоцкая вёска, на аснове страхавання у 1957 г. атрымала 83.374.000 зл.

З прыведзеных у артыкуле лічбаў вынікае, што вёскі Беласточчыны яшчэ недастаткова дапамагаюць нашаму ўраду выйсці з эканамічных цяжкасцей. Не ўсе сяляне выконваюць свае абавязкі, адтуль і затармажэнне ў паспяховым развіцці народнай гаспадаркі нашай краіны.

На Семятыцкім кірмашы

Чацвер — гэта «вялікі дзень» у жыцці кожнага селяніна, які выбіраецца на кірмаш, які імкнецца здзейсніць свае мары — намеры: добра прадаць — добра купіць. Тут, пасля ўдачнага гандлю, сустракаюцца знаёмыя, сваякі, з якімі вельмі-ж ужо дарэчы кульнуць чарачку, успомніць мінулае.

А вось некалькі малюнкаў з кірмашу ў Семятычах.

На скраю забалочанай плошчы стаяць дзесяткі вазоў. Змучаныя коні стаяць распрэжаныя ў аглоблях, ляніва жуючы аброк.

Іх бойкія гаспадары запоўнілі кірмашовы пляц. Тут адбываюцца гандлёвыя трансакцыі — пакупка, продаж, абмен.

А на Семятыцкім кірмашы ёсць што купляць. Вакол вялізнага пляца, на шырокіх гандлярскіх сталах, цьма рознай рознасці. Аж вочы разбягаюцца ад стракатасці тавараў.

Вось, проста на штахетах высокай кірмашнай агарожы, развешана багатая «галерэя сучаснай жывапісі», спецыяльна прызначаная для вёскі.

Ну, і дзівы тут дзіўныя! Побач упасенымі надзьмутымі, тыгравастымі катамі худы, перапалоханы воўк, які намагаецца з'есці «Чырвонага каптурка». Калекцыя тоўстых аленяў, паўлінаў з грамаднымі рознакаляровымі хвастамі, нідзе не існуючых кветак. Аднак гэта ўсё яшчэ нуль у параўнанні з вялізнымі палотнішчамі, на якіх рука «артыста» намалявала магутныя, старажытныя палацы у падножжы якіх на люстраных азёрах, быццам эскадра караблёў, плывуць фантастычныя лебедзі, а на берагу, сярод райскіх кветак, бязвінна спяць здаравенныя фігуры «чароўных» графінь.

Стаяць Семятыцкія дзядзькі, не могуць адарваць позірку ад гэтых «цудаў», а на процілеглым баку ўзяўся пад бокі сам «артыст»— Эдуард Славінскі, які прыехаў сюды аж з Беластока, каб увапхнуць сялянам сваю «шміру».

І купляюць, што-ж рабіць. Бо іншай, сапраўднай жывапісі, ніхто-ж ім сюды не прывязе.

На Семятыцкім кірмашы ёсць што купляць.

— Вырабы старога семятыцкага ганчара Уладыслава Раманчука! — голасна паведамляе яго жонка.

Вiклінярскія вырабы.

— Купляйце, добрыя людзі, гаршкі, збаночкі, гладункі — звіняць, як звон, добрыя і моцныя.

І людзі купляюць іх з ахвотай, бо добрая работа Раманчука заваявала сабе славу ва ўсім павеце.

Не меншым попытам карыстаюцца таксама вiклінярскія вырабы Янкі Млынарчука з Турны Малой. Кошыкі, прыгожыя кашалкі, вымысловыя тумбачкі пад вазоны робіць ён з малых год.

Малярства, прызначанае для вёскі.

Гаманліва і весела на Семятыцкім кірмашы, які ў аднатонным жыцці сялян стварае своеасаблівую прыемную разрыўку.

(в. і а.)

Фото — а. а.

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ

Партызанскі сувязны Міша

Сувязны Міша.

Стаяла сцюдзёная зіма 1942 года. Зямля пакрылася тоўстым пакрывалам белага снегу. Невялічкая вёска Бандары ў Беластоцкім павеце нейк прыціхла, прытулілася да стоптанай фашысцкімі ботамі маці-зямелькі і так, стаіўшыся ў гэтым прыгнечанні, чакала на нешта, што абавязкова прыдзе і зменіць гаротна - жудасную сітуацыю.

У Бандарах, так ужо завялося здаўна, сяляне найбольш любілі збірацца ў Міруцёвай хаце, што стаіць на скраю вёскі пад разлажыстымі ліпамі. Сумныя гутаркі былі ў бандарскіх сялян зімой 1942 года. Фронт адышоў недзе далёка на ўсход. Быў час, што нямецкая прапаганда ўжо разнесла чутку, быццам Масква ўзята. Цяжка было, ды і зусім не хацелася верыць у гэта. У час адной з такіх гутарак у Міруцёвай хаце, Васіль Міруць — мужчына год за 30, устаў і цвёрда, зусім упэўнена сказаў:

— Плюньце, гэта звычайная нямецкая хлусня. Фашыстам ніколі не ўзяць Масквы. Наадварот, у апошні час яны пад Масквой добра дасталі ў шкуру і прымушаны былі адступіць.

Мужчыны нейк весялей, з палёгкай зірнулі на Васіля. Верылі яму. Ужо тады некаторыя ведалі, што Васіль мае сувязь з совецкімі байцамі, якія не паспелі адступіць і цяпер групкамі, хаваючыся па лясах, рыхтавалі партызанку.

Моладзь таксама любіла заходзіць у хату Міруцёў. Яе прыцягваў сюды 18-гадовы, жыццерадасны комсамолец Міша, сын старэйшага з Міруцёў брата — Язэпа. Эх і любіла бандарская моладзь Мішу! Хто-ж лепей за яго мог арганізаваць вечарынку ці забаву, хто-ж так, як ён, мог спяваць народныя песні! А спяваць Міша вельмі любіў. Бывала, яшчэ да вайны, пазбіраецца моладзь летнім вечарам на масту, што стаіць на рацэ Нарва ля вёскі, пагутарыць, пасмяяцца, і Міша пачынае чыстым, звонкім голасам:

— Расцвіталі яблыні і грушы,
Паплылі туманы над ракой...

Далёка па рацэ нясецца рэха. Да мішынага далучаюцца іншыя галасы, і задзёрыстая, любімая моладдзю песня, нібы на крыллях, паднімаецца і ляціць недзе далёка ў лес, што пачынаецца за лугам. Не толькі моладзь любіла Мішу. За добрыя ўчынкі, разважлівасць і ветлівасць, вялікую пашану да старэйшых Мішу любілі і шанавалі нават старыя дзядулі ў вёсцы. Ды і малыя проста прападалі за ім. Вядома, вясковыя дзеці баязлівыя, да чужога такі малыш ні за што не пойдзе на рукі. А Міша, бывала, падмаргне да такога карапуза, цмокне, і дзіця затрапечацца, засмяецца і ўжо працягвае да яго ручкі.

*

Цёмная зімовая ноч. Толькі вецер злосна вые, гонячы перад сабой воблакі сыпкага снегу. Узнялася такая завейка, што сабакі на двор не выганіш. У вёсцы ўжо пагаслі агні.

Нечакана на мосце пачуўся прыглушаны тупат конскіх ног. А праз хвіліну ў вёску асцярожна ўехалі нагружаныя сані, на якіх сядзела трое ахутаных белымі халатамі, узброеных людзей. Праехаўшы вёску, яны спыніліся насупраць Міруцёвай хаты.

— Кажется здесь, — ціха прагаварыў адзін з узброеных. Ён лёгка саскочыў з саней і, падыйшоўшы пад акно, ціха пастукаў.

— Хто там? — пачуўся голас Васіля з хаты.

— Это мы, свои из лесу, открой, Васька, — адказаў узброены.

У хаце затрапятаў агеньчык газоўкі, і дзверы адчыніліся. Двое ўзброеных увайшло ў хату, адзін, узяўшы ў рукі вінтоўку, стаў пры санях. Разбуджаны Міша хутка апрануўся.

— Дайце што-небудзь перакусіць людзям, мама, — звярнуўся ён да маці.

— Ничего, Миша, не нужно, — адказаў адзін у форме совецкага афіцэра, — у нас нет времени.

Мы привезли, Васька, — гаварыў ён далей, звяртаючыся да Васіля, — 30 винтовок, 2 пулемёта и 2 радиостанций. Их надо наладить. Через недельку я приеду и заберу. Ясно?!

— Ясна, — адказаў Васіль, — будзе зроблена.

— Ну, тогда нечего медлить, пошли, розгрузим, — загадаў афіцэр. Мужчыны выйшлі на двор. Яны бралі з саней вінтоўкі і ўносілі на панадворак.

Міша ўзваліў на плечы 2 кулямёты.

— Дзе-ж іх прыхаваць? — думаў ён. Найлепш будзе за клуняй пад снегам, завея сляды засыпе, а заўтра дастану, — вырашыў Міша. Там-жа ён прыхаваў радыёстанцыі.

Вінтоўкі схавалі пад дравамі на панадворку.

Хутка развітаўшыся, партызаны ад'ехалі.

— Ну, хлопцы, цяпер спаць, а заўтра возьмемся за работу, — прагаварыў Васіль. Міруці ўвайшлі ў хату.

Ужо мо' з 10 кілометраў праехалі партызаны і былі зусім каля пушчы, калі нечакана з усіх бакоў на іх пасыпаліся стрэлы. Яны нарваліся на нямецкую засаду. Бараніцца не было ніякай магчымасці. Яны кінуліся ўцякаць у бок лесу. Двaім удалося. Яны схаваліся ў гушчары лесу. А адзін не паспеў. Дагнала яго нямецкая куля. Ён раптам схапіўся за жывот і, скруціўшыся ад болю, упаў. Яго акружылі фашысты і непрытомнага ўзялі ў палон.

Развіднела. Пасля начной завеі ўставала марозная раніца. Ад лесу, што за ракой, выехаў доўгі шнур саней. На кожных санях сядзела па некаль-

Некалькі слоў аб нашай моладзі

(Дыскусія)

Вельмі добра зрабіла «Ніва», адкрыўшы на сваіх старонках вольную дыскусію аб нашай моладзі, хоць і пачалася гэта дыскусія з незусім удачнага артыкула мгр М. Тарасевіча, змешчанага ў № 12(108).

М. Тарасевіч у сваім артыкуле правільна падкрэсліваў неабходнасць таго, каб моладзь самастойна вырашала свае пытанні (рэлігійныя, маральныя, пытанні кахання і інш.), каб яна сама прымала вялікі ўдзел у развіцці беларускай культуры ў беларускім асяроддзі.

На мой погляд, вельмі карыснымі з'яўляюцца заўвагі аб тым, што «Ніва» павінна пашырыць кругагляд беларускай моладзі, друкуючы матэрыялы, якія-б расказвалі аб будове сусвету, аб развіцці гісторыі мастацтва, культуры і г. д. І сапраўды, «Ніва» павінна адыграць вялікую ролю ў павышэнні ведаў беларускай моладзі.

Аднак усё-ж трэба адзначыць, што да пытанняў аб духоўным жыцці моладзі пытання такога складанага а часамі і незразумелага, М. Тарасевіч падышоў даволі-такі аднабакова.

Мы, беларусы, змагаемся за тое, каб беларуская моладзь не дэнацыяналізавалася, каб захавала сваю родную культуру. Але нашы задачы не ў тым, каб правесці мяжу паміж культурным жыццём беларускай моладзі ў Польшчы і культурным жыццём яе роднай сястры — польскай моладзі. Акрамя актыўнага ўдзелу ў развіцці беларускай культуры, беларуская моладзь Польшчы разам з польскай моладдзю, з якою разам вучыцца, працуе, павінна змагацца за агульную справу— пабудову социялізма ў нашай краіне.

І мне здаецца, зусім няма патрэбы рабіць нашу моладзь горшай, чым яна ёсць на самай справе. Моладзі наогул уласцівы розныя памылкі. Віною гэтаму даволі часта бывае сама моладзь. Вузенькія штанішкі, вусікі Раджа і кок на галаве, а таксама затоеныя мары мець уласны аўтамабіль можна наглядаць і не толькі ў асяроддзі нашай моладзі. Такая ўжо моладзь: заўсёды шукае нечага новага, хоць і не заўсёды лепшага. Шкада толькі, што М. Тарасевіч, паказваючы адмоўныя бакі нашай моладзі, не паказаў, як трэба змагацца з гэтымі з'явамі, якія характэрны далёка не ўсёй нашай моладзі. А прапануючы браць прыклад з совецкай моладзі, аўтар вецкай моладзі, аўтар артыкула не паказаў, як совецкі калектыў, комсамольцы змагаюцца з падобнымі адмоўнымі з'явамі.

Нельга ўявіць сабе, каб моладзь, якая дала Ганку Савіцкую, Янку Красіцкага і многа - многа іншых змагароў за шчасце народа, раптам цалкам ператварылася ў безыдэйную, у моладзь, якой характэрна маральна - палітычная пустата.

І хоць у сваім артыкуле М. Тарасевіч зрабіў невялікую агаворку, што апісаныя ім з'явы характэрны не для ўсёй польскай моладзі, аднак з усяго артыкула гэта не вынікае.

Працуючы ў Акадэміі Медычнай у Беластоку, я стала сутыкаюся з студэнтамі як польскай, так і беларускай нацыянальнасці. Яны жывуць дружна, у аб'едноўваюць агульныя інтарэсы, імкненне да навукі. Большасць студэнтаў выказвае трывалыя, грунтоўныя веды і значна больш думае аб навуцы, чым аб рок-н-ролі. Крыўдна, што М. Тарасевіч узяў асобныя факты і абагульніў іх.

Трэба ўлічыць таксама, што значная частка моладзі можа рабіць памылкі, бо ў даны момант, калі перабудоўваецца ўся праца мінулага перыяду, яна знаходзіцца на раздарожжы.

Беларускай моладзі, пражываючай у Польшчы, партыя і ўрад далі цяпер вялікія магчымасці. Усе мы ведаем, як многа ёсць школ з беларускай мовай на Беласточчыне, адкрыта аддзяленне беларускай мовы і літаратуры пры філалагічным факультэце Варшаўскага Універсітэта, працуе аддзяленне беларускай мовы і літаратуры пры Завочным Студыуме ў Беластоку, працуе наша беларуская газета «Ніва» з «Зоркай» — прыдаткам для дзяцей, вакол якіх згуртавалася беларуская моладзь. Урэшце, працуе Беларускае грамадска - культурнае таварыства, у якое шырока адкрыты дзверы для беларускай, а таксама і польскай моладзі. Адным словам, патрэбна толькі жаданне.

І мне здаецца, не так нават страшна тое, што як кажа М. Тарасевіч, «беларуская моладзь успрыймае заходнюю культуру», як страшна тое, што дэнацыяналізацыя беларускай моладзі пачынаецца ў сям'і. Стыдна нават гаварыць, але дзеці некаторых беларускіх дзеячоў у Беластоку не ўмеюць нават размаўляць на сваёй роднай мове.

Каб дасягнуць добрых вынікаў у выхаванні беларускай моладзі, «Ніва», на мой погляд, павінна як найбольш друкаваць на сваіх старонках не толькі такіх артыкулаў, у якіх чуваць былі-б разважанні аб моладзі наогул, але іменна такіх артыкулаў, якія-б паказвалі канкрэтныя факты з жыцця моладзі, як станоўчыя, так і адмоўныя.

Мгр. Б. ЧЭЧУГА

На магіле памардаваных. Здымак зроблены падчас акупацыі.

Ліст у рэдакцыю

Паважаны рэдактар!

Згодзіцеся, што мы павінны жыва цікавіцца польскай літаратурай, асабліва такімі пазіцыямі, якія звязаны з беларускім грамадствам, пражываючым у межах Польшчы. Гэткім з'яўляецца дэбют Кабатца. У зборніку апавяданняў пад загалоўкам «П'яны Анёл», гэты малады пісьменнік малюе некалькі майстэрскіх карцін з краіны свайго дзяцінства — аколіц Нараўкі і Белавежы.

Пад пяром пісьменніка аджываюць бліскія нам успаміны: атмасфера пушчы цёплай летняй ноччу, незвычайны настрой, калі дзесяцігадовым хлапчуком сярод ночы між цёмных сцен пушчы праглынаеш дым вогнішча, са смакам спажываеш печаную бульбу, слухаеш здуманых небыліц замурзаных аднагодкаў і адчуваеш адказнасць за пасвенне коней.

Разам з героямі апавяданняў ідзеш па выбоістых дарогах, услухоўваешся ў гоман пушчы, слухаеш бадзёрыстыя вясельныя прыпеўкі; так і хочацца заспяваць разам з бацькам Аляксандрам старую, вядомую ўсім у гэтых аколіцах, тугую песню «Эх васількі, васількі». Адчуваецца аўтэнтычнасць ва ўспамінах пісьменніка, у гуках простай мовы.

Як шкада, што аўтар пішучы аб беларускім грамадстве не пастараўся больш яго пазнаць. Для абгрунтавання сцверджанага дарэчы ўспомніць любоўныя перапетыі бацюшкі — кавалера, які шукае сабе добрую жонку. Хіба-ж можа быць бацюшка не жанаты? Усім вядома, што жаніцца павінен выпускнік семінарыі, а толькі пасля таго, як ажэніцца, яго высвянцаюць на бацюшку. Нежанаты ў ніякім выпадку не атрымае звання бацюшкі.

Наогул адкака-ж гэтыя апавяданні варта прачытаць.

На далейшых старонках кніжкі, аўтар паслушны модзе, з мінай заклапочанага філосафа раскрывае шэраг больш і менш праўдзівых фактаў ужо даўно адкрытых многімі творцамі, пачынаючы ад Сартра на Гласку і яго вучнях спыніўшыся.

Ад некаторых апавяданняў, асабліва ад тых, у якіх аўтар уводзіць трафарэтны, многімі маладымі пісьменнікамі закрануты матыў цынізму ў эратычным жыцці моладзі, — цягне гнільным пахам. А шкада, што пісьменнік Кабатц такім чынам марнуе свой талент.

УЛ. ПАУЛЮЧУК

кі немцаў. Незадоўга перад гэтым вёска была акружана фашыстамі. У вёску хутка ўехала саней з 20. Скрып палазоў на мерзлым снягу, разбудзіў жыхароў Бандароў.

— Немцы! — спалохана паўтаралі яны, выглядаючы праз замарожаныя вокны.

На пярэдніх санях ляжаў збялелы партызан, акружаны немцамі.

— Тут, — ледзь варушачы губамі, прагаварыў ён, калі сані праязджалі супроць Міруцёвай хаты.

Немцы ў момант акружылі хату. Чатыры з іх, трымаючы напагатове аўтаматы, асцярожна ўвайшлі ў хату.

— Рукі верх, бандытэн! — прарэзліва закрычаў адзін з іх на ломанай рускай мове.

— Якія тут табе бандыты, гад, — горда адказаў Васіль, падымаючы рукі.

— Мальчаць! — ускіпеў фашыст і, размахнуўшыся, стукнуў Васіля прыкладам у грудзі. Немцы накінуліся на мужчын, пачалі іх біць. У хаце загаласілі кабеты, заплакалі перапалоханыя дзеці.

Збітых мужчын у адной бялізне фашысты вывелі на двор.

— Пазнаеш яго? — звярнуўся немец да Васіля, падводзячы яго да саней з партызанам.

— Не, — адказаў Васіль, са здзіўленнем узіраючыся ў твар знаёмага партызана.

— Прызнайся Васька, яны табе нічога не зробяць, аддай ім зброю — заскагуліў партызан - здраднік.

— Эх ты, сволач, прадаўца, — прахрыпеў Васіль і плюнуў яму ў твар.

— Дзе аружжа, бандзіт?! — злосна спытаў немец.

— Няма тут яго, — катэгарычна адказаў Васіль.

— Дзе схавалі вінтоўкі? — звярнуўся немец да партызана.

— Там, на панадворку, пад дровамі, — адказаў той, ледзь варочаючы языком.

Хутка вінтоўкі былі знойдзены. Міруці больш нічога немцам не сказалі. Немцы забралі іх і павезлі ў камендатуру ў Падазераны, а партызан зараз за вёскай кончыўся. Захаваныя Мішай кулямёты і радыёстанцыі так і засталіся невыкрытымі.

У час допыту ў камендатуры Васіль узяў усю віну на сябе. Мішу з бацькам адпусцілі.

Васіля пасадзілі ў беластоцкую турму і праз нейкі час расстралялі. Ён пакінуў жонку і трое маленькіх дзяцей.

Вярнуўшыся дахаты, Міша зараз-жа наладзіў сувязь з партызанскім атрадам. Адрамантаваныя кулямёты і радыёстанцыі праз некалькі дзён былі перавезены ў зямлянку, дзе размясціўся атрад. З таго часу амаль кожную ноч Міша йшоў у атрад. Боепрыпасы, а перш за ўсё яда і звесткі аб рухах фашыстаў вельмі патрэбны былі партызанам. Міша стварыў сетку сувязных і ў навакольных вёсках.

Але ніхто не ведаў, што ў партызанскім атрадзе быў нямецкі шпіён. Не прайшло і двух месяцаў ад арышту Міруцёў, як вёску зноў акружылі фашысты.

28 сакавіка 1942 года была такая самая, як і тады, марозная раніца. Міша, паснедаўшы, навастрыў сякеру і выбіраўся з бацькам ісці на раку, налавіць рыбы. У гэты момант уварваліся ў хату немцы.

— Гэта ён, — паказваючы пальцам на Мішу, хутка прагаварыў шпіён. — Амаль кожную ноч прыходзіў у атрад.

Фашысты кінуліся на Мішу, выкруцілі яму рукі, пачалі біць.

— Хто яшчэ табе дапамагаў, бандыт? Ну, прызнавайся, катуючы яго, дапытваліся немцы.

— Увесь народ дапамагаў, — пракрычаў Міша. — Усіх не перастраляеш, гадзіна!

Скатаванага да непрытомнасці, акрываўленага Мішу немцы ўкінулі ў сані і павезлі. Шпіён выдаў і іншых сувязных. У той дзень немцы забралі Сашку Лаўрашука і Міхася Кічкайлу (бацьку чатырох маленькіх дзяцей) з Рыбакоў, Міхася Лаўрашука з Таніцы і Аляксандра Козарэза з Козарэзаў.

3 красавіка 1942 года адвячоркам з Міхалова, выехала грузавая машына. У ёй, раздзеты да бялізны, разам са сваімі таварышамі — партызанскімі сувязнымі, акружаны фашыстамі, сядзеў комсамолец Міша. Даехаўшы да невялікіх карчоў зараз за мястэчкам, машына спынілася.

— Вылазіць! — скамандаваў фашыст.

— Вось і канец — падумаў Міша.

— Аднак я яшчэ не так латва дам сябе застрэліць! — вырашыў ён.

— Трэба ўцякаць, — мільгнула ў яго галаве. І Міша раптам кінуўся ў бок і хутка, хутка зігзагам пачаў бегчы.

Фашысты сыпнулі па ім з аўтаматаў. Над Мішам засвісталі кулі.

— Абы ў карчы, да лесу, а там не знойдуць, — маланкай ляцелі думкі ў галаве Мішы.

— Яшчэ 20 метраў, яшчэ 10, а там лес, а там жыццё, яшчэ толькі засталося зрабіць... Не паспеў Міша. У некалькіх кроках ад лесу насцігла яго фашысцкая куля і назаўсёды спыніла такое яшчэ маладое, але слаўнае жыццё.

Тут немцы і закапалі забітых сувязных, забараняючы пад карай смерці хаваць іх у другім месцы. Не зважаючы на загад, Мішава сястра Жэня і яго таварышы ноччу адкапалі забітых і перанеслі на могілкі.

На другі дзень сяляне грамадой пайшлі на могілкі і ў агульнай жалобе пахавалі іх.

З таго часу прайшло ўжо 16 гадоў. Аднак памяць аб слаўным комсамольцы Мішы жыве і сёння ў Бандарах і навакольных вёсках. Яго часта ўспамінаюць і ставяць у прыклад моладзі.

Летам на магіле Мішы і яго таварышаў заўсёды знойдзеш свежыя кветкі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Вайна з кветкамі

Вось ужо больш гола ў Бельгійскім Конго вядзецца жорсткая барацьба... з кветкамі. У ваенных дзеяннях прымае ўдзел 500 суднаў; арганізавана нават спецыяльныя «служба разведкі», страчана ўжо больш 2-х мільёнаў долараў, але да гэтага часу перамогі атрымаць не ўдалося.

Вадзяны гіацынт — эйхорнія — лічыцца адной з самых цудоўных раслін басейна Конго. Яго спецыяльна разводзілі ў грамадскіх садах і парках. Але зусім нечакана гэта прыгожая блакітная кветка стала страшным ворагам.

Гэта пачалося ў ліпені 1956 года. Спачатку ніхто не звярнуў увагі на тое, што эйхорнія пачала моцна разрастацца на прытоках Конго. Але паступова гэтае кветкавае наступленне ператварылася ў няшчасце.

Асобныя астраўкі эйхорніі злучаліся і запаўнялі цэлыя рэкі. У верасні блакітныя кветкі сталі пагражаць і самай вялікай рацэ.

Конго з'яўляецца асноўнай воднай магістраллю бельгійскай калоніі. Таму зразумела, якую трывогу выклікала з'яўленне на ёй «аванпастоў» вадзянога гіацынта. Спачатку судны яшчэ маглі абходзіць асобныя гіацынтавыя астраўкі, якія плылі па рацэ, але потым расліны закрылі праход усюды. Невялікія судны не маглі перасоўвацца сярод іх. Карэнні і лісты так аплятালі параходныя вінты, што прыходзілася астанаўлівацца, каб іх чысціць. Грузавыя і пасажырскія параходы прыходзілі з вялікім спазненнем.

Да гэтага часу батанікі не маглі растлумачыць прычын нечаканага нападу эйхорніі. Яны толькі параілі аб'явіць хімічную вайну.

Баявая флатылія змагаецца з вадзяным гіацынтам ад вытокаў да вусця Конго. Нельга прапусціць ніводнага прытока, ручайка ці сажалкі. Усе кветкі эйхорніі знішчаюцца. Перад уваходам у ачышчаную ад эйхорніі зону ўсе судны, якія ідуць уверх па рацэ, вельмі старанна аглядаюць і ачышчаюць іх падводную частку. Усюды пастаўлены спецыяльныя пасты, якія сочаць за тым, каб вадзяны гіацынт не вярнуўся.

Аб шкоднасці курэння

Вучоныя амерыканскія правялі доследы на 188.000 мужчын ва ўзросце ад 50—70 гадоў і ствярдзілі, што курашчыя паміраюць раней, чым некурашчыя. Вялікую ролю адыгрывае колькасць выкуранага тытуню. З тых, якія кураць поўпачкі на дзень, памірае на 34 прац. больш, чым з сярод некурашчых — у тым самым ўзросце. Сярод тых, што выкураюць па цэлай пачцы смяротнасць узрастае да 70 прац., а пры яшчэ большай колькасці яна перавышае два разы смяротнасць, якая прыкмячаецца сярод некурашчых.

Асабліва многа курашчых памірае захварэўшы ракам лёгкіх. З сярод 11.870 даследаваных, памёршых на гэтую хваробу, толькі чатырох не курылі папяросаў.

Швейцарскія вучоныя даказваюць, што дым ад тытуню мае ў сабе прынамсі чатыры складаемых, выклікаючых захворванне ракам, у тым ліку наймацней дзейнічаючы — «венгрунен».

Курэнне выклікае таксама і іншыя захворванні. Тры разы больш курашчых, чым некурашчых хварэюць лёгкімі. Смяротнасць на запаленне лёгкіх і інфлуэнцу сярод курцоў чатыры разы большая. Часцей таксама сярод курцоў здараюцца такія хваробы, як: нарывы ў горле, хваробы сэрца і крушэнне крыві.

Вучоныя цешаць курцоў, што небяспека звязаная з курэннем знікае..., калі яны кідаюць курыць.

Сонечны радыёапарат

У ленінградскім Інстытуце радыёсувязі і акустыкі канструявана радыёапарат, які чэрпае электраэнергію непасрэдна з сонечных праменняў. Апарат гэты працуе на 14 батарэях, якія пераўтвараюць праменні сонца або сільнае электрычнае святло, у электраэнергію. Лішкі электраэнергіі, якая выпрацоўваецца ў апараце збіраюцца ў акумулятарах і выкарыстоўваюцца ў тым выпадку, калі нельга ўлавіць сонечных праменняў. Пры дапамозе гэтага новаканструяванага апарата можна слухаць радыёперадачы на доўгіх і сярэдніх хвалях

Сельскагаспадарчыя парады

Дагляд азіміны

Калі снег зыйдзе, прасачыць, каб вада ў лужах на загонах і баразнах не стаяла, бо азіміна вымакне. У такім выпадку трэба пракапаць, або выараць спуск ад баразны ў роў. Заараныя на паваротах папярэчнай скібай барозны, не адведзены да прагону сведчаць аб нядбайнасці гаспадара.

Бывае, што пасля зімы азіміна застаецца вельмі слабая, або можа праз зіму пад снегам выпрэць. Азіміна, якая восенню вырасце буйная, або пазней восенню пасеяна і не ўкаранілася яшчэ добра на працягу мокрай зімы, можа зусім загінуць. Асаблівую ўвагу трэба звярнуць на рапс (так званы рапак), які неаднойчы зусім прападае. У такіх выпадках найлепш заараць палеткі і засеяць іншым насеннем, нават, калі і слабая азіміна, а напэўна карысці будзе больш.

Аднак з заворваннем азімін не трэба надта спяшацца адразу пасля таго, як зыйдзе снег, таму, што толькі пасля некалькіх тыдняў збожжа пачынае адрастаць. Часта бывае, што пшаніца, з якой здавалася-б нічога не атрымаецца, буйна разрасцецца, калі зямля добрая. Горш з жытам. Прыворваць трэба не раней, як у красавіку.

На глебах шчыльных, дзе азіміна густая, утвараецца покрыва з пасохшага лісця, і апрача таго і сам пласт зямлі засыхае зверху. У такім выпадку трэба раскрышыць покрыву. Канюшыну, пшаніцу, ячмень зімовы патрэбна добра пабаранаваць вострай бараною. Жыта — значна менш.

Не трэба баяцца, што барана пакалечыць азіміну. Наадварот, калі разрыхліць глебу і парушыць расліны, дык тады яшчэ лепш разрастаецца іх каліўё. Нават, калі пшаніца рэдкая зразу паказваецца, то пасля добрага баранавання яна значна паправіцца. Трэба толькі памятаць, што нельга баранаваць тады, калі веюць сухія вятры, або стаіць цёплае, ці марознае надвор'е, якое вясною часта бывае. Бараванне праводзіцца тады, калі падаюць дажджы, — надвор'е вільготнае.

Калі полё забаранавана і раптам надвор'е стала сухім, — тады трэба валаваць поле; пасля таго ўжо нішто не пагражае знішчэнню раслін. Чым раней зрабіць усе гэтыя работы, — тым лепшыя вынікі атрымаюцца.

Дакладней навучыцца можна з кнігі: **Agrotechnika — dzieło zbiorowe, wydane w 1957 r.**

Л. ВАЙТОВІЧ

Мгр. М. КАНАПАЦКІ 1)

Творчае сяброўства братніх літаратур

(Да пытання аб польска—беларускіх літаратурных сувязях у XIX стагоддзі)

На працягу доўгага перыяду сваёй гісторыі, які ахопліваў XVII і XVIII стагоддзі, беларуская літаратура знаходзілася ў стане поўнага заняпаду. Насаджэнне каталіцызма і гвалтоўная паланізацыя беларускага народа пасля Люблінскай уніі (1569) прычынілі шмат шкоды яго нацыянальнай культуры. Асабліва жорсткім праследаванням падвяргалася беларуская мова. Спецыяльная пастанова польскага сейма, выдадзеная ў 1696 годзе, фармальна забараняла ўжыванне беларускай мовы ў дзяржаўных установах і грамадскіх месцах. Зусім зразумела, што ў такіх умовах не магло развівацца друкарства, якое на Беларусі, дзякуючы выдатнай дзейнасці Георгія Скарыны ў першай палове XVI ст., мела ўжо сваю традыцыю. У гэты доўгі перыяд заняпаду беларускага нацыянальнага жыцця мастацкая творчасць народа праяўлялася пераважна ў фальклоры і ананімнай рукапіснай літаратуры.

Аб вялікай ролі беларускай мовы ў мінулым і яе шматпакутным шляху пасля далучэння Беларусі да Польшчы пісаў польскі дэмакратычны паэт Людвік Кандратовіч (1823—1862) у «Кур'еры Віленскім» ад 1861 года:

„Ta mowa ludu litewskiej Rusi tem bardziej zasługuje na nazwę osobnego dialektu, że jako gałąź ruskiego języka, miała swoją bogatą przeszłość. W Litwie za Olgierda i Jagiełły była urzędowym i etykietalnym językiem dworu, później stała się urzędowym językiem spraw i dyplomatów, potem zostawiła szacowny pomnik pisany, Statut Litewski, oraz kilka książek i kazań z czasów polemik religijnych. Używaną była w sejmach, choć tutaj, zdaje się ostatni jej wyraz przebrzmiał wraz ze sławną mową poczciwego Mieleszki za Zygmunta III; lecz jeszcze za czasów Jana Kazimierza była językiem prywatnych korespondencji, czego mamy dowód na liście Cypryjana Komuniaka do Obuchowicza. Wycieśniona następnie ze szranek urzędowych przez łacinę i polszczyznę, pozostała w chatach słomą lub dranicą krytych, w swojej prawdziwej czystości".

А ў другім месцы чытаем:

„Inną, smutniejszą dolę miał język białoruski poszedłszy na wyłączny użytek ludu, bo też i warunki bytu tego ludu były inne. Na piaszczystych wydmuchach albo grzęzawicach lub w ciemnych lasach osadzony, nie zakosztował nigdy lepszej doli".

З гэтымі сцвярджэннямі Кандратовіча пераклікаюцца погляды прафесара Кракаўскага універсітэта А. Брукнера, які ў кніжцы п. з «Z niwy białoruskiej» (Kraków, 1918) пісаў, «Беларуская мова мае вельмі ранняе сваё ўласнае мінулае..., але пад чужой літоўскай назвай. Беларуская мова была мовай урадавай на ўсёй Літве, «па-літоўску», г. зн. па беларуску, пісалі акты, хронікі, статуты літоўскія, яна з'явілася ў друку раней за іншыя ў біблії Скарыны ў Празе і Вільні каля 1520 года. Праўда, і яна была абцяжарана кніжнасцю і царкоўшчынай у правапісе, лексіцы, формах і гуках, але ўжо станавілася на верны шлях, бо злівалася з мовай народнай, калі яе жыццёвы нерв быў перарэзаны. Яна знікае з публічнага далягляду, хаваецца ў XVII ст. у курных хатах, не з'яўляецца ні ў пісьме, ні ў друку, хіба толькі дзеля жарту».

Паваротным пунктам у гістарычным лёсе беларускага народа было ўз'еднанне з рускім народам у канцы XVIII стагоддзя. У выніку вядомых трох падзелаў Рэчы Паспалітай Беларусь апынулася ў складзе Расійскай імперыі. Гэтая гістарычная падзея адчыняла шырокія магчымасці для добратворнага ўплыву прагрэсіўнай рускай культуры і грамадскай думкі на беларускую культуру і асабліва на беларускую літаратуру ў пачатку XIX стагоддзя. Уз'еднанне Беларусі з Расіяй «зрабіла магчымым далучэнне беларускага народа да вялікай рускай культуры, садзейнічала зараджэнню і станаўленню ў пачатку XIX ст. новай беларускай літаратуры» (Якуб Колас. «Пушкін і наша культура», «Літаратура і мастацтва», 1949, № 24). А XIX ст. з'яўлялася векам славы рускай нацыянальнай літаратуры, якую азаралі імёны Пушкіна, Лермантава, Гогаля, Белінскага, Грыбаедава, Герцэна.

Аднак не трэба забываць аб тым, што ў царскай Расіі, як і калісь у шляхецкай Польшчы, панавалі неспрыяльныя грамадска - палітычныя ўмовы, і беларускі народ далей знаходзіўся пад сацыяльным і нацыянальным прыгнётам. Больш таго, у многіх выпадках гэты прыгнёт зрабіўся падвойным. На Беларусі, нягледзячы на далучэнне яе да Расіі, польскае дваранства адыгрывала значную ролю ў адміністрацыйным і эканамічным жыцці краіны. А царскія ўлады, імкнучыся знайсці надзейную апору для сябе на заходніх ускраінах імперыі, падтрымлівалі дыскрымінацыйную палітыку польскага дваранства ў адносінах да беларусаў.

Апорай палітычных і культурных сіл польскага магнацтва быў Віленскі універсітэт, на чале якога цар Аляксандр I паставіў князя Адама Чартарыскага. Чартарыскі, будучы адначасова папячыцелем Віленскай вучэбнай акругі, на працягу двух дзесяцігоддзяў (1803—1823) праводзіў паланізацыю культурнага жыцця беларусаў і літоўцаў. Нягледзячы на афіцыйную палітыку Чартарыскага, у асяроддзі польскай універсітэцкай моладзі зараджаліся імкненні, якія ішлі насуперак намаганням кіраўніцтва гэтай навучальнай установы. Аб гэтым сведчыць дзейнасць гуртка «Філаматаў», арганізаванага Адамам Міцкевічам і Томашам Занам у 1817 годзе.

(Працяг будзе)

Выбары солтысаў

У бліжэйшых днях сяляне нашых вёсак прыступяць да выбараў солтысаў.

Выбары солтысаў яўныя, (калі сход не пастановіць інакш) кадэнцыя солтысаў будзе працягвацца 3 гады.

Абавязак солтыса: падтрымліваць сувязь паміж сялянамі вёскі і грамадскай радай нарадовай, наладжваць сходы, падаваць прапановы адносна грамадскіх патрэб, збіраць падаткі і весці спіскі насельніцтва.

Як бачым, солтыс на вёсцы павінен не толькі быць прадстаўніком сялян, ён павінен быць гаспадаром вёскі. А калі так, да справы выбараў солтыса трэба падыйсці па-гаспадарску і ўжо цяпер падумаць, каго выбраць.

Солтыса трэба выбіраць такога, які-б дбаў аб сваёй вёсцы і стараўся сваёй працай дапамагчы нашаму ураду падняць вёску на вышэйшы культурна - гаспадарчы ўзровень.

Танцавальны гурток

Пры Педагагічным ліцэі ў Бельску існуе танцавальны гурток, якім кіруе Тацяна Гіжэўская. Танцоры ўжо прыгожа выконваюць некаторыя танцы, як: крыжачок, баярскі і абэрак.

Драмгурток

Драмгурток Педагагічнага ліцэя налічвае 19 вучняў. Рыхтуе ён п'есу — казку Андэрсэна «Дзікія лебедзі».

Рэжысёрам з'яўляецца настаўніца Гэлена Стшэлецкая.

І ў Беластоку трэба вывучаць беларускую мову

Кожнаму вядома, што ў горадзе Беластоку жыве шмат беларусаў. Многа беларусаў працуе на фабрыках, ва ўстановах, на прадпрыемствах. Карацей кажучы, усюды знойдзеш беларуса. І іх дзяцей таксама знойдзеш амаль у кожнай школе горада. Там здабываюць яны веды, абучаюцца польскай мове, а таксама мове замежнай. Нажаль беларускія дзеці ў горадзе Беластоку не маюць ніякай магчымасці навучацца сваёй роднай мове. Вось таму цяпер ужо многа ёсць такой беларускай моладзі, і нават маладой інтэлігенцыі, якія не ведаюць сваёй бацькоўскай мовы.

У Беластоку жыве не мала беларускіх дзеячоў, якія дабіваюцца, каб мова беларуская здабыла правы грамадзянства ва ўсіх школах беларускіх вёсак, імкнуцца, каб падрастаючае пакаленне пазнала не толькі сваю літаратурную мову, але і сваю прыгожую культуру і гісторыю. Неяк так выходзіць, што беларускія дзеячы ў Беластоку справядліва дабіваюцца поўнай нацыянальнай дэмакратыі для беларускага насельніцтва на вёсцы, але у той час зусім забываюцца аб беларусах пражываючых у Беластоку. Неяк не прыкмячаюць таго, што іх родныя дзеці не ўмеюць часта слова сказаць па-беларуску. І вось таму неабходна, каб у некаторых беластоцкіх школах была ўведзена беларуская мова як прадмет.

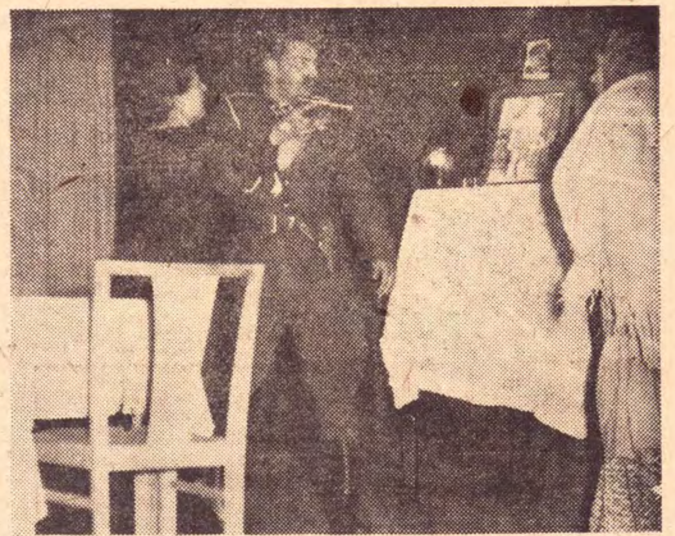
У 1945—46 навучальным годзе беларускія дзеці мелі магчымасць вучыцца сваёй мове і літаратуры ў школе на Кіеўскай вуліцы. І хаця ў гэтай школе польская мова была толькі як прадмет, аднак вучняў хапала ва ўсіх класах. На жаль гэтую школу закрылі і па сённяшні дзень сотні дзяцей беларусаў у Беластоку не маюць магчымасці вывучаць сваю родную мову.

Па маёй думцы, няма патрэбы арганізаваць такую школу, якая была ў 1946 годзе на Кіеўскай вуліцы. Аднак неабходным з'яўляецца, каб, напрыклад, у 5—7 школах у Беластоку ўвесці беларускую мову, як прадмет.

Трэба, каб Ваяводскі аддзел асветы ўжо цяпер узяў пад увагу гэтую справу і, пачынаючь з новага навучальнага года, увёў у некаторых школах беларускую мову як прадмет.

Падобным шляхам гэтую справу трэба вырашыць у Саколцы, Семятычах і іншых мястэчках і гарадах, дзе жыве шмат беларусаў.

М. ХМЯЛЕУСКІ

Сцэна з пастаноўкі п'есы К Крапівы пад загалоўкам «Валодзін гальштук» у выкананні членаў Гарадоцкага драмгуртка пад кіраўніцтвам А. Дзярманскага.

Фото — а а

«Гаворыць радыёвузел у Гайнаўцы»

У Гайнаўскім павеце ёсць сем радыёвузлоў у тым чатыры на прадпрыемствах. Кожны радыёвузел абслугоўваюць грамадскія рэдакцыйныя калектывы.

У рэдакцыйны калектыў радыёвузла ў Белавежы ўваходзяць людзі пераважна з вышэйшай адукацыяй, у Нарве — настаўнікі, а ў Чыжах працай калектыву кіруе мясцовы лекар грам. Артэмюк.

Найбольш аператыўна працуе калектыў Гайнаўскага радыёвузла. Гэта калектыў шматлікі, які добра арганізуе праграму. Па радыёвузлу перадаюцца мясцовыя апошнія паведамленні, сатырычныя перадачы, перадачы з жыцця моладзі, перадачы на сельскагаспадарчыя тэмы, інтэрвю і інш.

Цікавымі з'яўляюцца радыёперадачы з жыцця партыі, якія інфармуюць грамадскасць аб працы Павятовага Камітэта ПАРП, аб пленумах і пасяджэннях экзекутывы.

Часта, перад мікрафонам Гайнаўскага радыёвузла выступаюць члены экзекутывы і сакратары ПК ПАРП. У сваіх выступленнях растлумачваюць насельніцтву ўсялякія актуальныя пытанні. (аа)

Оперна — драматычны украінскі калектыў выступаў у Бельску

У палове мінулага месяца ў Бельску адбыўся канцэрт оперна - драматычнага калектыву украінскага таварыства з Кракава.

Украінскія артысты паказалі багатую праграму, якая спаткалася з вялікім зацікаўленнем і сардэчным успрыняццём з боку насельніцтва мястэчка Бельска.

У дапамогу драмгурткам

Беларускае грамадска-культурнае Таварыства ідучы на сустрэчу ініцыятывы моладзі ў пашырэнні мастацкай самадзейнасці аддала да друку 3 п'есы: «Пінская шляхта» — В. Дуніна Марцінкевіча, «Прымакі» — Янкі Купалы і «Суд» — У. Галубка.

Гэтыя п'есы будуць друкавацца пасобна.

«Ніва» дапамагла

Свайго часу рэдакцыя інтэрвенелава ў справе палепшання цяжкіх умоў жыцця сям'і Юстына САЛАВІЯНЮКА з Кузава, Гайнаўскі павет.

У адказ на нашу інтэрвенцыю Аддзел асветы Павятовай Рады ў Гайнаўцы паведамляе:— «Сыну Якубу Трафімовічу, вуч. V кл. прызнана грашовую дапамогу ў колькасці 200 зл. на закупку чаравікаў і запэўнена бясплатнае дажыўленне ў школе». (ся)

Чаму не прыязджае кіно?

У Доўгасельцах (Сакольскі павет) існуе вялікая школа. Ёсць усе магчымасці, каб у гэтай школе дэманстраваць фільмы. Аднак кінопрасоўка ў гэтую вёску не заглядае.

Настаўнікі — мастакі

Сярод нашых настаўнікаў ёсць шмат мастакоў. Гэта Хведар Аса з Войшкаў і Хведар Палюховіч з Кнаразоў (Бельскі павет). Яны вельмі прыгожа малююць палотны. Ёсць чым захапляцца. (мх)

Цэны

на рынку ў Беластоку на 31.III.58 г.

жыта 100 кг	270—280 зл.
пшаніца 100 кг	390—400 зл.
авёс 100 кг	270—280 зл.
бульба 100 кг	100—110 зл.
сена 100 кг	110—120 зл.
сала 1 кг	26—27 зл.
масла 1 кг	48—50 зл.
цыбуля 1 кг	16—19 зл.
пара яіц	3,40—3,60 зл
смятана 1 літр	17—19 зл.
курыца	45—55 зл.
гуска	60—70 зл.
індзюк	180—200 зл

Куды пайсці вучыцца?

Дарагая «Ніва»! Мы, вучаніцы Беларускага Ліцэя ў Гайнаўцы хочам параіцца з Табой.

Ужо набліжаецца канец навучальнага года і мы па дзевяці класах хочам паступіць у якую-небудзь другую школу.

Наша мара — працаваць у кнігарні, бібліятэцы, шпіталі. Просім Цябе, напішы адрасы тых школ, у якіх мы можам здабываць вышэй паданыя прафесіі.

Што датычыць працы ў шпіталі, просім Цябе, падай нам адрасы школ для мед-сясцёр і акушэрак.

К. Н. і Х. Л.
вучаніцы кл. IX
Беларускага Ліцэя
ў Гайнаўцы

АД РЭДАКЦЫІ: Школы культурна - асветнага характару, ужо больш не прымаюць новых навучэнцаў.

У Беластоку існуе школа медыцынскіх сясцёр. Яе адрас:

Państwowa Szkoła Pielęgniarstwa, Białystok, ul. Warszawska 29. tel. 58-43.

Вучоба ў гэтай школе прадаўжаецца 2 гады. Уступныя экзамены адбываюцца на пачатку месяца ліпеня па польскай мове, матэматыцы і біялогіі (біялогія — толькі вусна).

Прымаюцца толькі тыя вучні, якія закончылі (мінімум) 9 клас сярэдняй школы і маюць добрае здароўе. Пералік патрэбных дакументаў і даты экзаменаў пакуль што невядомыя. Таму ў бліжэйшы час неабходна напісаць да гэтай школы і дакладна даведацца ўсіх падробнасцей.

Усім слухачам мейсца ў інтэрнаце забяспечанае. Практыка адбываецца ў шпіталях.

Апрача гэтага, існуе таксама ў Беластоку акушэрскае вучылішча.

Państwowa Szkoła Położnych, Białystok, ul. Czackiego 8, tel. 65-69.

Паступаючыя павінны мець закончаных 18 год жыцця і мець добрае здароўе. Экзамены адбудуцца 26—27 чэрвеня г. г. па польскай мове і біялогіі. У школу могуць паступаць вучаніцы, якія закончылі 9 або 11 класаў — з тым, — што 11-цікласісткі маюць першынство прыёму да гэтай школы. Вучоба прадаўжаецца 2,5 года. Школа вельмі добра абсталяваная навуковымі дапаможнікамі.

Аб умовах прыёму і іншых цікавячых Вас падрабязнасцях ужо можна даведацца ў дырэкцыі гэтай школы па вышэй паданаму адрасу.

Мейсцам у інтэрнаце забяспечваюцца толькі тыя вучаніцы, якія жывуць па-за бліжэйшымі аколіцамі Беластока і якія маюць неспрыяльныя матэрыяльныя ўмовы. Як у іншых школах, так і тут ёсць стыпендыя.

У Элку ёсць школа медыцынскіх сясцёр, у якую прымаецца пасля заканчэння 7 клас пачатковай школы.

Ośrodek Szkolenia Pielęgniarskiego PCK — 2-letni kurs. EŁK, ul. Słowackiego 24.

Уступныя экзамены адбудуцца ў месяцы жніўні па польскай мове, матэматыцы і геаграфіі. Прынятыя ў школу павінны аплаціць 20 зл. за экзамен і ўплаціць 300 зл каўцыі. Адносна патрэбных дакументаў і іншых фармальных падрабязнасцей трэба асабіста або пісьмова звярнуцца ў дырэкцыю гэтай школы з кароткім апісаннем сваіх матэрыяльных умоў.

Усім вучаніцам інтэрнат забяспечаны.

(С. Я)

Што чуваць у Міхалаве

Многа пісалася пра малачарню ў Міхалове: што яе няма, а што яна такая патрэбная. Нарэшце ёсць, і го вялікая, прыгожая, але толку ў ёй мала. Кіраўніцтва малачарні загадала абавязковы выкуп худога малака. Худое малако патрэбнае, але не ўсім. І што мае рабіць той, хто яго не патрабуе? А да таго-ж няхай тое малако будзе сапраўдным у 100 прац. худым малаком, а не як дагэтуль, што ў ім было 95 прац. вады, а ўсяго 5 прац. малака.

Нашто-ж людзям плаціць па 40 грошы за літр вады, калі яна ў нас дарэмная ёсць.

(З)

ЛЯУКОНІЯ З ЛЯУКОВА. Дзякуем за Ваш ліст. Чаму не падпісалі? Ананімаў не друкуем.

ЯН ЛАУРЭНЮК, Голуб М., Пацэвіч М., і Пацэвіч В. вёска Катлы Дзякуем за гумарыстычны ліст. Аб справах моладзі будзем часцей пісаць у «Ніве». Парушанай справай зацікавімся.

В. К. — Свіслачаны. Верш слабы — не надрукуем. Пішыце далей.

АНАНІМ З ПАРЦАВА. — Верш Ваш вельмі слабы. Радзім больш чытаць беларускай літаратуры, асабліва, творы Кандрата Крапівы. Маеце задаткі гумарыста.

ВАЛЯ АЛЯКСАНДРУК з Райска.—Прыслану казку пастараемся надрукаваць.

Бясплатны пункт юрыдычных парад адкрыты ў рэдакцыі „Ніва" кожны чацвер од 11-12 гадзін.

Гал. рэдактар
Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA"
Organ Białoruskiego Tow Społ.-Kult.
Adres redakcji Białystok ul. Wesołowskiego nr 1. tel 25-89
Przedstawiciel redakcji w Warszawie. ul Senatorska 8. Wiktor Szwed.
Wydawca RSW „Prasa" Redaguje Kolegium.
Warunki prenumeraty:
Miesiecznie — 2.40 zł
Kwartalnie — 7.20 zł
Półrocznie — 14.40 zł
Rocznie — 28.80 zł
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch"
Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumerate na „Niwe" przyjmuja również wszystkie urzedy pocztowe i listonosze w całym kraju
Należność na prenumerate za granica wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
BZG. Nakł. 5.400 E-1

У Заходняй Германіі

— Гэтае практыкаванне вы добра робіце!
— Дык жа ў Расіі ў час вайны напрактыкаваліся.

Малюнак М. Жытніцкага

Хатняе выхаванне

Якая радасць — нашы дзеці. Вясёлая і звонкая радасць. Цешацца, радуюцца бацькі: цудоўная змена расце.

Але, грэх не будзем утойваць, часам бацькі дзіўна дзетак навучаюць.

Пачынаецца гэтае навучанне з маленькага, дураслівага:

— Пакажы маме дульку!...

— Вучы, вучы на сваю галаву. Хадзі сюды, доня... Скокні... скокні... Не слухай татку, маму слухай... Мама цаца, а татка, кака, бэка... Плюнь на татку... Парні татку ў вока... Во харошая доня, маміна доня... Яна ўжо ўмее бацьку ў вока парнуць. І маме поркаеш.? Ой, ой! Мама баіцца...

Такая пацеха канчаецца зусім не пацешна.

—І ў каго яна, гэткае чарцянё, удалося? Чуеце — сёння ледзь вока не высадзіла! Хто яго навучыў? У нас гэткага і ў родзе не вадзілася!..

Бацька і сваю характарыстыку падае:

— От жа!.. Насі яго, вучы яго, а яно бач як налаўчылася — у твар пляваць! От ты і чакай дабра. Гэта-ж толькі яно на ногі ўспялося. А што з яго будзе, як падрасце?

З ростам дзіцяці расце і прыкладнае выхаванне.

— Напалохай, сынок, бацьку. Палохай, Вася, палохай! Во так: грр... гррр...

Напалохалі бацьку. Упаў бацька на падлогу.

Пераняўшы ўсялякія выдумкі, дзеткі сцягваюць з ложка падушкі, коўдры, напінаюць сярод хаты будку і просяць бацьку:

— Тата! Во бачыш — будка. Мы пахаваемся ў сярэдзіну, а ты бегай наўкол ды гаўкай. Толькі моцна - моцна, каб нам страшна было.

Часам хатняе выхаванне неразважна спалучыць з чарачкаю.

— На сынок, пацягні. Хоць для прыліку — хапані грам дваццаць.

— Вы бачыце, чаму ён дзіця навучае? Ці ты пры сваім розуме? Сам п'еш, гуляеш, ды яшчэ сына прывучыш.

— Пі, сынок, пі. Гэта бацька дае. Куляй!..

Сынок куляе, крывіцца, чхае... Слёзы з вачэй бягуць.

— Бачыш, сынок, якое яно горкае, праціўнае? От так і я пакутую. А маці думае, што я мёд п'ю!..

«Вясёлая» навука канчаецца нявесела:

— Ты яшчэ малады бацьку вучыць! Узяў моду: «Дай, бацька на сто грам»! Малако на губах не абсохла, а яму — сто грам. Я табе гэткіх сто грам пакажу — дзвярэй не знойдзеш!
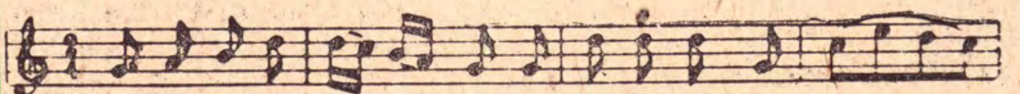
— Тата! Давайце гэтую справу замнём. Вы-ж мяне самі вучылі: «Пацягні, Васілька! Куляй!» А Васілька што — куляе! Бацька дае!

Вось тут бы варта было і кропку паставіць. Не будзем кропку ставіць. Хай бацькі паставяць. На тое яны і бацькі!
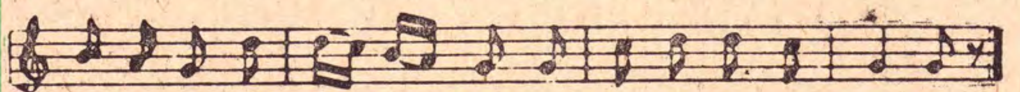
І. КАВЕНЬКА

Oj, u sadzie — winahradzie

Skora, wiasiola.

Oj u sa-dzie wi - na - hra - dzie ka - lin - ka sta - ja - ła

Pad ka - lin - kaj, pad ma - lin - kaj dziaŭ-čy - na hu - la - la.

Oj u sadzie-winahradzie kalinka stajała,
Pad kalinkaj, pad malinkaj dziauczyna hulala.

Skul ni uziausia tut Iwanka, dziawocka spadmanka,
Jon wytaptau czornu ścieżku k dzieucy pad wakienca.

Jak wytaptau czornu ścieżku, pierastau chadzici,
Jak uczyniu chudu sławu, pierastau lubici.

Oj za reczkaj-za rakoju muzykanty ihrajuć;
Tam-żasz maju mileńkuju da szlubu ubirajuć.

Ubirajcie nie ubirajcie, ni wasza ja budu,
Dy ja-ż hetaj chudoj sławy pawiek nie zabudu.

Падслухана

— Скажы Грышка, ці любіш ты Марысю?

— Люблю, даражэнькі, як сабака кія.

*

— Сцёпка, чаму-ж ты так часта глядзіш у люстэрка?

— Прыгожаму не грэх паглядзець!

Дагаварыліся

Адна дзяўчына наведала варшаўскі зоапарк і расказвае сваім сябрам:

— «Чаго я там не бачыла ў гэтай Варшаве, была і ў «ЗОО».

— А ў якой клетцы?— пытае адзін з сяброў.

—Разам з малпамі — далаў другі.

Вясёла забава

Пачалась забава, музыкант вясёлы.
Толік Мацяеўскі, грае «Навасёлы».
Дзяўчаты гуляюць, дзяўчаты смяюцца,
А сярод падворка у трох хлопцы б'юцца.
У зале спяваюць, у зале танцуюць,
А там на балоце габардзін фрасуюць
Чуці голас Федзі, што можа з-за Любы...
Як тут гаварыці, як ужо пухнуць губы.
Учапілісь за косы, сыплецца чупрына,
З боку пасабляе Воўка-маладчына.
Б'юцца мае хлопцы, няма перадышкі,
Ужо і пад вачыма вырастаюць шышкі.
— Нашто топчэш шапку! — верашчыць Федзюха,
Стаіць Янэк з боку, узяўшыся за вуха.
Воўка без сарочкі, у Жэнькі уздохі цяжкі
Прэч парваны сподні, а ў руках падцяжкі.
Расцягнулі хлопцаў якась па аднаму,
Думае наш Жэнька, як зайсці дадому.
Нарваўся Ігнатка і кажа для ёга:
— Ляпей пазаклунню, там няма нікога.
І пабег хлапчына без усякай аглядкі,
Хоць ноч была цёмна, но блішчэлі пяткі
Прыбегшы дадому, сядае ў таксоўку,
Сам з сабой гаворыць: — Вось меў патасоўку.
Сеўшы ў таксоўку, замыкае дзверы,
Кажа да шафёра: — Едзем да арцелі.
У панядзелак рана а сёмай гадзіне
Нацягае Жэнік новы габардзіны.
Вось было цікава, вось была пацеха,
Хоць і сподніх шкода, але было смеху.

ЯНКА ПАДРЭЧНЫ.

Госць няпрошаны

— Ці пан доктар дома? — пытае жанчына служанку.

— Падыдзіце, калі ласка, бліжэй да святла, — адказвае служанка, — каб я магла пабачыць, ці не маеце вы на носе бародаўкі, бо пан доктар сказаў, калі-б пыталася пра яго пані з бародаўкай на носе — дык сказаць, што яго дома няма.

Усякая ўсячына

ЧАГО ВАРТЫ ЧАЛАВЕК

Да сённяшняга дня існуе яшчэ нявольніцтва. У некранутых лясах Перу можна купіць чалавека за грошы. У пераліку на нашыя грошы за 500 зл. можна купіць дзіця. Дарослы работнік каштуе каля 10.000 злотых.

Гэтыя інфармацыі падаў нядаўна англійскі місіянер Ален Сміс, які пражывае ў індзейскай вёсцы ва ўсходняй частцы Перу.

Гандаль людзьмі з'яўляецца дарам цывілізацыі.

Белыя купцы нанімаюць туземцаў, даюць ім зброю, а тыя дастаўляюць ім нявольнікаў. Здараюцца выпадкі, калі людзей вымяньваюць на быдла.

СПОСАБ СУПРОЦЬ СВАРКІ

Свяшчэннік з Лімона знайшоў спосаб, каб перашкодзіць сямейным сваркам.

У часе шлюбу ён наігрывае на пласцінку царкоўны абрад, а асабліва словы маладых і ўручае маладажонам пласцінку разам з метрыкай шлюбу. Ён запэўнівае, што калі-б дайшло да сваркі, то адыгранне гэтай пласцінкі адразу прыводзіць мужа і жонку да згоды.

АТРУТЫ МЁД

Не кожны ведае, што мёдам, які збіраюць пчолы з некаторых атрутных раслін, можна атруціцца. Выпадкі атруты мёдам здараліся ў Зл. Штатах Амерыкі, Японіі і Новазеландыі. У Турцыі, у аколіцы Чорнага мора, расце від родгі дрона, мёд, сабраны з яго, выклікае моцнае атручанне.

ШТО МУЖЧЫНЫ ВЕДАЮЦЬ ПРА ЖАНЧЫН

Пад такім таямнічым загалоўкам паказалася ў англійскіх кнігарнях кніжка ў прыгожай аправе. Уся кніжка складаецца з чыстых незапісаных лістоў.

Мары

Кожны чалавек, у якім-бы ні быў узросце, аб нечым марыць. Яго думкі разбягаюцца па ўсім свеце.

Дзеці ідуць у школу, у іх яшчэ матчынае малако на губах не абсохла, а яны ўжо мараць. Некаторыя аб тым, каб настаўнік не папытаў лекцыю, іншыя падрыхтоўваючы ўрокі на «двойку», мараць атрымаць «пяцёрку», а тыя, якія не напісалі чаго, мараць аб тым, каб у часе перапынку ад каго - небудзь перапісаць. Падрасце такі летуцечнік да трынаццаці год і мроіцца яму, што ён ужо дарослы: пачынае патаемна папяросы з рукава курыць, прычоска з праборам у яго, шапка набакір, а сам ён петушыным голасам наслядоўвае дарослым.

Калі стукне восемнаццаць на адзін бок, тады такія бязвусыя мужчыны ўжо з цікаўнасцю захапляюцца здымкамі ўсялякіх «місак», як міс Польшчы — Аліцыі, міс лазуравых берагоў — Міхаліны ці іншых, і мараць такую матрону пад бокам каля сябе мець ды 120 гадоў з ёю пражыць.

А час ідзе. Не паспелі азірнуцца, як у іх, у гэтых летуценнікаў, ужо й свае дзеці падрастаюць. У той час яны, ужо як бацькі, мараць сваіх дзяцей вывесці ў людзі, а тым часам з гэтых дзяцей такія балбесы растуць, што суседзі мараць, як мага далей ад іх — спакус апынуцца.

Калі набліжаецца старасць людзі мараць дзяцей пажаніць і адпачыць, так як заслужылі на гэта, але і з гэтай мары кукіш атрымоўваецца.

А ўжо на старасць, адна мара з'яўляецца: — «Як-бы нягод і ліхіх гадзін у старэчыя гады пазбегнуць, ды лёгкай смерцю памерці».

Але бываюць старэчыны вясёлымі, якія намагаюцца белую бяззубую з касой адурманіць, ды яшчэ з гадка на гадочак пажыць на белым свеце.

У нас па-суседску старушка ўпэўнівала свайго старога: — «Калі прыдзе смерць, дык я першая пайду св. Пятру прадставіцца і табе мейсца ў царстве нябесным падрыхтую».

Неяк стары парашыў выпрабаваць сваю бабулю. Аднойчы, калі яна спала, дзядуль у сенцы пеўня прынёс, ад парога да ложака, на якім бабуля спала, сцяжынку просам высыпаў.

Ноччу бабуля прабудзілася, месяц свеціць, а з кухні нешта чутна: тук-тук, тук-тук, — гэта певень проса збірае, дзюбам аб падлогу стукае і да ложака вось-вось набліжаецца. Бабулі паказалася, што гэта смерць, яна спалохалася і крычыць: «Мой стары пад печам спіць, пад печам»!

Выходзіць так, што жанчыны і на старасць не змяняюцца.

Ну, вядома, чалавек без мар, як фурманка без калёс. Цяпер многія мараць на Месяц паляцець, бо кажуць, што там жыць добра: метр сатыну з месячных праменняў усяго два злотых каштуе. Толькі паветра там не хапае, атмасфера слабая. Вучоныя мараць — азот і кісларод на Месяцы выраблячь, каб паветра перaўтварыць на такое, якое ёсць у нас.

Але мне здаецца, што з гэтай задумы нічога не выйдзе. Нашы людзі звыклі «рабіць» поўлітра, а ўсё-ж такі паветра ў іх непрыемнае атрымоўваецца.

Дзядзька Мікола